

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

„СМАРТ ЈАВНИ ФИНАНСИИ“

**Годишен извештај за следење на
спроведувањето на Акцискиот план за 2023
година за Програмата за реформа на
управувањето со јавни финансии
за периодот јануари - декември 2023 година**

Март 2024, Скопје

Акроними и кратенки

АМС	Системот за управување со ревизија
БДП	Бруто домашен производ
БЈН	Биро за јавни набавки
ДЕУ	Делегација на Европска унија
ДЗР	Државниот завод за ревизија
ДЗС	Државен завод за статистика
ДКЖЈН	Државна комисија за жалби по јавни набавки
ЕУ	Европска Унија
ЕК	Европска комисија
ПЕР	Програма за економски реформи
EUROSAI	Европска организација на врховни ревизорски институции
ЕСПЕО	Електронски систем за известување и евидентирање на обврските
ЕНЕР	Единствен национален електронски регистар
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИИСУФ	Интегриран информациски систем за управување со финансии
ИТ	Информатичка технологија
ИНТОСАИ	Меѓународната организација на врховни ревизорски институции
ИТО	Интегрирана тарифна околина
ИДИС	Интегриран Даночен Информациски Систем
ИКТ	Информатичко комуникациска технологија
ИФЕС - IFES	Меѓународна фондација за изборни системи
ЈПП	Јавно приватно партнерство
КРИ	Конечен ревизорски извештај
МАНУ	Македонска Академија на науките и уметностите
МФ	Министерството за финансии
МЕ	Министерството за економија
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
ММФ	Меѓународен монетарен фонд
НАО	Националната ревизорска институција
НБРСМ	Народна Банка на Република Северна Македонија
НДИ	Национален институт за демократија
НПАА	Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија
ОЕСР (OECD)	Организација за економска соработка и развој
ПИМА	Проценка за управување со јавни инвестиции
ПЕР	Програма за економски реформи
ПЕФА	Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност
ППРУ (SIGMA)	Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето

CIPFA	Овлатен институт за јавни финансии и сметководство
CEF	Центарот за извонредност во финансии
ССА	Спогодбата за стабилизација и асоцијација
СБ	Светска банка
SECO	Државен секретаријат за економски прашања
SEED	Системска размена на електронски податоци
СРГ	Секторска работна група
РЈА	Реформа на јавната администрација
ТАЕКС - ТАИЕХ	Инструмент за техничка помош и размена на информации
УЈФ	Управување со јавни финансии
УЈП	Управата за јавни приходи
УНДП	Програмата за развој на Обединетите нации
УСАИД	Агенција на САД за меѓународен развој
ЦУРСМ	Царинската управа на Република Северна Македонија
ЦУ	Царинска управа
ЦЕФТА	Централноевропски договор за слободна трговија
ЦЕХ	Централна единици за хармонизација
ЦУРСМ	Царинска управа на Република Северна Македонија
ЧР	Човечки ресурси
WFD	Фондацијата за демократија на Вестминстер

Содржина

Вовед.....	6
1. Позадина	6
2. Поврзаност со стратешки документи	11
2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ.....	11
2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ.....	16
3. Поврзаност со надворешни процени.....	23
4. Координација на развојни партнери	23
5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети.....	27
6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување	29
Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	29
Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите.....	29
Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување.....	30
Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг.....	34
Столб II - Мобилизација на приходи	36
Приоритет 1. Даночна и царинска политика	36
Приоритет 2. Даночна администрација.....	38
Приоритет 3. Царина	40
Столб III - Планирање и буџет	45
Приоритет 1. Буџетско планирање.....	45
Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции	47
Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст... ..	49
Столб IV - Јавни набавки.....	50
Приоритет 1. Политика за јавни набавки.....	50
Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП).....	50
Приоритет 3. Механизам за жалба.....	52
Столб V - Интегрирани јавни финансии.....	52
Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИФМИС) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети	52
Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници	54

Приоритет 3. Академија за јавни финансии	54
Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола.....	55
Приоритет 1. Финансиско управување и контрола	55
Приоритет 2. Внатрешна ревизија	56
Приоритет 3. Финансиска инспекција	58
Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор	59
Приоритет 1. Надворешна ревизија	59
Приоритет 2. Парламентарен надзор.....	67
Столб VIII - УЈФ на локално ниво	71
Приоритет 1. Фискална децентрализација.....	71
Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	73
7. Следење и координација	75
8. Финансирање на Акцискиот план за 2023 година.....	78
Прилози:.....	80
Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2023 година.....	80
Прилог 2: Процена на ризикот за Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ.....	80
Прилог 3: Селектирани резултати постигнати во периодот 2022-2023.....	80

Вовед

Извештајот за следење на Акцискиот план за 2023 година за реализација на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за периодот од јануари до декември 2023 година, беше подготвен од страна на Министерството за финансии (МФ) на Република Северна Македонија, со активно учество на другите ресорни министерства и институции застапени во Секторската работна група за УЈФ: Министерството за економија, Државниот завод за ревизија (ДЗР), Царинската управа на Република Северна Македонија (ЦУРСМ), Управата за јавни приходи (УЈП), Бирото за јавни набавки (БЈН), Државна комисија за жалби по јавни набавки (ДКЖЈН). Процесот на подготовка на извештајот беше инициран во крајот на јануари 2024 г. и финализиран до крајот на февруари 2024 година. Извештајот беше подготвен врз основа на упатство за известување, вклучувајќи рокови и обрасци за известување, подготвени од Одделението за ИПА и НПАА при Министерството за финансии (единица за координација), што ја олеснува консолидацијата и презентирањето на информациите за известување за реформата на УЈФ.

Со извештајот се обезбедуваат информации за напредокот постигнат при спроведување на реформските активности во периодот од јануари до декември 2023 година.

1. Позадина

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година и Акцискиот план за спроведување на Програмата за 2022 година беа усвоени од страна на Владата на Република Северна Македонија на 21 јуни 2022 година.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година (во понатамошниот текст: Програмата) го истакнува кредибилитетот на претходната Програма за периодот 2018 - 2021 година и потребата од продолжување на реформите во оваа област. Станува збор за амбициозен потфат кој ги опфаќа сите аспекти на УЈФ: економска анализа, макроекономска и фискална рамка, мобилизација и наплата на приходи, планирање на буџетот, управување со јавни инвестиции, ефективни инструменти според Планот за забрзан растот, јавни набавки вклучувајќи ЈПП, воспоставување интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), Академија за јавни финансии, буџетско сметководство, јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна контрола и парламентарен надзор и УЈФ на локално ниво.

Целта на Програмата е подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии, зголемување на наплатата на приходите, подобрување на системот на јавни набавки и зајакнување на внатрешната и надворешната контрола преку зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето се идентификувани како една од клучните цели на Владата, што треба да обезбеди забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на

живот на граѓаните. Тоа вклучува одржување стабилен буџет на долг рок, притоа продолжувајќи со обезбедувањето квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти, преку модерна и ефикасна јавна администрација, базирана на дигитализација. Понатамошното подобрување на управувањето со јавните финансии е неопходно не само за поткрепување на мерките насочени кон фискална консолидација и структурни реформи, туку и како процес кој го подобрува квалитетот на јавната администрација и обезбедува атрактивна и посакувана средина за инвеститорите. Владата, исто така, разви потсистемски реформски стратегии во областите на јавна внатрешна финансиска контрола и даночен систем.

Програмата се базира на концептот SMART систем на јавни финансии или во буквален превод „паметни“ финансии кој ќе се базира на јасна стратегија и ќе биде одржлив, одговорен, реформски ориентиран и транспарентен, кој ќе ги имплементира реформите што треба да се направат во јавните финансии, во смисла на подолгорочно и поквалитетно планирање на буџетските програми и буџетите, ќе биде континуиран, односно одржлив и во континуитет ќе дејствува кон подобрување на транспарентноста. Ова ќе значи стремење кон поправичен модел на јавни финансии гледано од аспект на приходи, расходи и начин на финансирање, односно популарно кажано, како се полни буџетот и како и каде се трошат парите на граѓаните, при што фокусот е ставен на замена на традиционалното буџетирање со буџетирање засновано на резултати и воведување на повеќегодишна буџетска рамка.

Еден од главните столбови на SMART системот мора да бидат транспарентноста и отчетноста на јавните финансии, со оглед дека транспарентноста во изминатите години е „клучен збор“ во политиката. Неговата реална вредност за јавните финансии е дека тоа е највисок степен на фискална контрола, каде информацијата на јавноста се дава на едноставен и општо разбирлив начин, а јавноста суди и одлучува дали тоа е вистинска или оправдана или легална одлука.

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 и Акцискиот план за спроведување на Програмата за реформа на УЈФ за 2022 година беа подготвени од страна на Министерството за финансии на Република Северна Македонија, во тесна соработка со следните институции: Министерство за економија, Државен завод за ревизија, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Биро за јавни набавки, Државна комисија за жалби по јавни набавки.

Програмата и Акцискиот план за 2022 година, беа објавени на веб-страницата на Министерството за финансии на 15 април 2022 година, на македонски и на англиски јазик. Јавната консултација се одржа во форма на дијалог за политиките на 13 мај 2022 година, со учество на релевантните засегнати страни (донаторска заедница, граѓански организации, МФИ, локални власти и други засегнати страни), со цел активно да се придонесе во процесот на утврдување и имплементација на реформските приоритети.

Она што е важно за пристапниот процес е дека Програмата за реформа на УЈФ ќе го поддржи дијалогот со ЕУ и ќе помогне во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку македонските институции, на патот за пристапување во ЕУ. Стабилно управување со јавните финансии е клучниот предуслов во процесот на европска интеграција и е поврзан со голем број преговарачки поглавја (Поглавје 5 - Јавни набавки, Поглавје 16 - Оданочување, Поглавје 17 - Економска и монетарна политика, Поглавје 18 - Статистика, Поглавје 29 - Царинска унија, Поглавје 32 - Финансиска контрола и Поглавје 33 - Финансиски и буџетски одредби).

Спроведувањето на структурните реформи преку квалитетни и здрави економски политики во сите сфери, пред се фискална политика со умерено ниво на фискален дефицит, но одржливо ниво на јавен долг за ефикасно, транспарентно и модерно управување со јавните финансии, е од клучна важност за стабилен, одржлив развој, подобрување на конкурентноста на македонската економија и остварување подобри економски резултати во иднина, како и благосостојба на граѓаните на Република Северна Македонија.

Во рамките на Програмата за реформа на УЈФ предвидени се 8 столбови со 22 приоритети:

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

- Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите
- Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување
- Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Столб II - Мобилизација на приходи

- Приоритет 1. Даночна и царинска политика
- Приоритет 2. Даночна администрација
- Приоритет 3. Царина

Столб III - Планирање и буџет

- Приоритет 1. Буџетско планирање
- Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции
- Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Столб IV - Јавни набавки

- Приоритет 1. Политика за јавни набавки
- Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)
- Приоритет 3. Механизам за жалба

Столб V - Интегрирани јавни финансии

- Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети
- Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници
- Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

- Приоритет 1. Финансиско управување и контрола
- Приоритет 2. Внатрешна ревизија
- Приоритет 3. Финансиска инспекција

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

- Приоритет 1. Надворешна ревизија
- Приоритет 2. Парламентарен надзор

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

- Приоритет 1. Фискална децентрализација
- Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Владата на Република Северна Македонија на 18 јули 2023 година го усвои Акцискиот план за спроведување на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2023 година, по претходно одобрување од Советот за управување со јавни финансии во јуни 2023 година. Акцискиот план за 2023 година детално ги образложува мерките и активностите на Програмата за реформа на УЈФ што спроведуваа во 2023 година, ги дефинира конкретните таргети за показатели што треба да се достигнат и ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на овие активности.

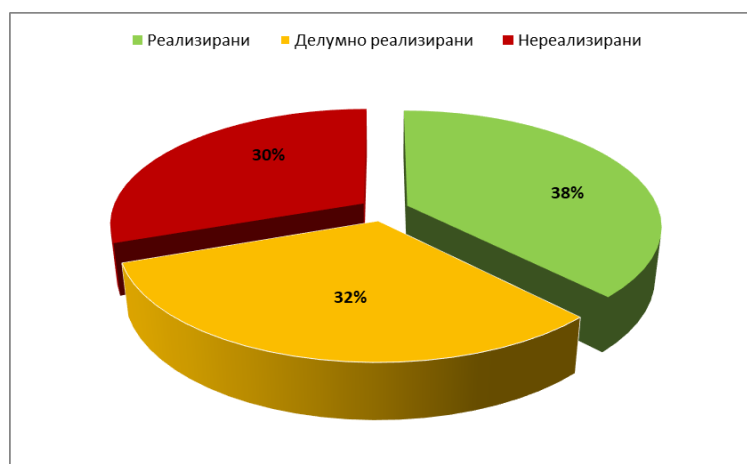
Статусот на спроведување на активностите опфатени во Акцискиот план за 2023 година е како што следи: од 96 активности завршени се 26 активност, во процес на спроведување се 55 активности, додека 15 активности не се завршени (сè уште не се започнати), што во однос на процентот на спроведени активности е прикажано како што следи:

Процент на спроведени активности во периодот на известување од јануари - декември 2023 година

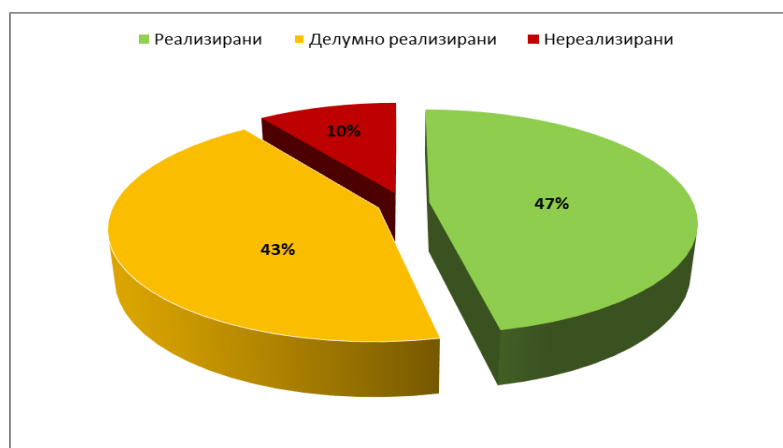
Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2023 година на ниво мерки, состојбата е следна: од 82 таргети за показатели на ниво на мерки остварени се 31 таргети за показатели, 26 таргети за показатели се делумно остварени, додека пак 25 не се остварени.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на мерки во периодот на известување од јануари - декември 2023 година

Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2023 година на ниво приоритети, состојбата е следна: од 30 таргети за показатели на ниво на приоритети остварени се 14 таргети за показатели, 13 таргети за показатели се делумно остварени, додека пак 3 не се остварени.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на приоритети во периодот на известување од јануари - декември 2023 година

Деталниот статус на остварување на таргетите за показателите за 2023 година и статусот на спроведување на планираните активности се прикажани во Анекс 1: Матрица за показатели на успешност за Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии.

Нацрт-акцискиот план за 2023 година овозможува континуитет на планираната реформска агенда за УЈФ и ја гарантира нејзината одржливост.

Ажурираната процена на ризикот за Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ е прикажана во Прилог 2.

2. Поврзаност со стратешки документи

Националните власти продолжуваат да одржуваат непосредна координација на сите стратегии и политики за потсистемите за УЈФ, како и со сите други релевантни национални стратегии.

2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година ги зема предвид сите релевантни документи во областа на европската интеграција, започнувајќи од Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) помеѓу Европските заедници и нивните земји членки од една страна, и Република Северна Македонија од друга страна, како и сите релевантни национални стратешки документи во оваа област.

Стратешки одговор за ИПА III

Приоритетите утврдени во Програмата за реформа на УЈФ се во согласност со приоритетите за финансиска помош на ЕУ со цел поддршка на Република Северна Македонија на својот пат за пристапување во ЕУ наведени во Стратешкиот одговор за ИПА III, кој го покрива периодот 2021 - 2027 година.

Со цел зајакнување на системот на јавни финансии, унапредување на транспарентноста, отчетноста, фискалната дисциплина и ефикасноста во прибирање, управување и користење на јавните ресурси, ИПА планира да инвестира во спроведување и подобрување на реформските стратегии со цел да се обезбеди фискална одржливост и стабилно управување со јавните финансии по примерот на ЕУ, подобрување на капацитетот за мобилизација на приходите во земјата и ефективно управување со јавните средства преку подобрување на стабилноста, ефикасноста и квалитетот на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика и царински систем), вклучувајќи воведување зелено оданочување, зајакнување на веродостојноста на буџетското планирање, понатамошна поддршка на спроведувањето на ИФМИС, планирање и управување со јавни инвестиции, подобрување на управувањето со средства и обврски, зајакнување на фискалната стратегија и на буџетот засновани на политики, подобрување на јавните набавки преку поддршка на спроведувањето на севкупна стратегија за развој на системот за јавни набавки, вклучувајќи ги аспектите на иновативни, зелени и социјални јавни набавки, зајакнување на ЈПП за концесии, зајакнување на внатрешната контрола, зајакнување на децентрализираната раководна отчетност, зајакнување на сметководството и на известувањето, зајакнување на надворешната ревизија.

Програма за економски реформи (ПЕР)

Програмата за економски реформи (ПЕР) 2023-2025 се достави до Европската комисија (ЕК) на 01.02.2022¹. Оценката на Програмата се објави на 18 април 2023 година², а по спроведената мисија на ЕК во периодот од 15-17.02.2023. Согласно Оценката на ЕК на ПЕР 2023-2025, спроведувањето на Заедничките заклучоци усвоени со ЕУ во 2022 година во рамки на ЕКОФИН дијалогот на министерско ниво, е оценето како „делумно“, со резултат од 48,6%.

Доколку се расчленат по препораки, кај оние кои се однесуваат на макро-фискалната политика, делумна имплементација е оценета поради продолжување на нетаргетирана поддршка кај некои од мерките наменети за енергетската криза; примарниот буџетски дефицит како процент од БДП сè уште не е на нивото од пред пандемијата; Секторот за управување со јавни инвестиции во МФ сè уште не е оперативен; Законот за ЈПП не е донесен и регистарот за ЈПП не е функционален. Ограничен напредок е оценет кај следењето на фискалните ризици, додека значителен напредок е оценет со донесувањето на Законот за буџет од страна на Собранието и иницирање на процедурите за воспоставување на Фискалниот совет, како и со најавениот сет на мерки од страна на МФ согласно Стратегијата за реформа на даночниот систем, со цел проширување на даночната основа и рационализирање на даночните олеснувања, како и со компонентата за надградба

¹<https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2023/02/ERP-2023-2025.pdf>

²https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-05/North%20Macedonia%202023%20ERP%20assessment%20SWD_2023_109.pdf

на даночниот ИТ систем, кој се очекува да ги поддржи и подобри бизнис процесите во УЈП и да придонесе кон дигиталната трансформација.

Во однос на напредокот во спроведувањето на структурните реформски мерки содржани во ПЕР 2022-2024, во делот на активности планирани за 2022 година, ЕК во својата оценка посочува дека напредокот во спроведувањето на мерките е нееднаков, со просечен резултат 1,9 од 5.

Економско – финансискиот дијалог во однос на ПЕР 2023-2025, се одржа на 16 мај 2023³ година меѓу „триото“ кое претседава со Советот на ЕУ и министрите за финансии и гувернерите на централните банки на земјите од Западен Балкан и Турција, каде се усвоија Заедничките заклучоци со конкретни насоки за политики за циклусот на ПЕР 2024-2026 година. За спроведените активности во контекст на Заедничките заклучоци кои се однесуваат на макро-фискалната политика се извести во Глава 2 од ПЕР 2024-2026 (доставен до ЕК на 17.01.2024), и се однесуваат меѓу другото на следново:

- Обезбедена таргетирана поддршка во 2023 година во износ од 91,4 милиони евра, од кои за надминување на кризни состојби во енергетскиот сектор се исплатени 78,7 милиони евра, а за поддршка на ранливите домаќинства и компании се исплатени 12.6 милиони евра.
- Ревидираната фискална стратегија 2024-2028 предвидува намалување и на примарното буџетско салдо од: 1,7% во 2024 година 1,1% во 2025 година, 1,0% во 2026 година, 0,7% во 2027 година и 0,5% во 2028 година.
- Обезбедена е екипираност и оперативност на Секторот за управување со јавни инвестиции во Министерството за финансии и изготвен прв нацрт на Уредба за управување со јавни инвестиции со упатство за процесите за управување со јавни инвестиции, а во тек е изработка на Методологија за проценка на проекти.
- Предлог на Законот за јавно приватно партнерство е финализиран и е доставен до релевантните институции за добивање мислење пред влегување во владина процедура. Тој е во корелација со Предлог на Законот за концесии на добра од општ интерес кој исто така е во финална фаза и е доставен до релевантните институции за добивање на мислење пред влегување во владина процедура.
- Целосно се спроведени активностите за зајакнување на приходите. Имено, Измените и дополнувањата на Законот за акцизите се усвоени од Собранието и се објавени во Сл. Весник бр. 209/23, исто како и Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за начинот на пресметка на данокот на моторни возила и на износите потребни за пресметка на данокот на моторните возила која е донесена од страна на Владата и е објавена во Сл. Весник 220/23.

---

³<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9478-2023-INIT/en/pdf>

- Собранието ги именуваше членовите на Фискалниот совет, и изработен е Деловник за работа на Фискалниот совет. Фискалниот совет започна со работа и со свое мислење учествуваше во работата на Комисијата за финансирање и буџет во Собранието при донесување на Буџетот за 2024 година.

ПЕР 2024-2026, делот 5. Структурни реформи беше споделен со заинтересираните страни за консултација, а добиените коментари се дел од Анекс 3 кон програмата. По усвојување од страна на Владата, програмата ќе се достави до ЕК⁴, согласно Водичот на ЕК за ПЕР 2024-2026.

Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

Со реализацијата на целите и мерките од стратегијата треба да се обезбеди подигнување на довербата во институциите на системот, ефикасно користење на јавните ресурси и јакнење на демократијата, општествените вредности и остварување на човековите права.

Во Стратегијата се дијагностицирани и селектирани приоритетните проблеми кои генерираат висок ризик од корупција и се идентификувани мерки за нивно надминување. Проблемите и мерките што оваа стратегија ги предвидува се систематизирани во областа на јавните набавки, вработувања во јавниот сектор, политички систем, правосудство, органи за спроведување на законот, здравство, труд и социјална политика, урбанизам и просторно планирање, животна средина, земјоделство, спорт, економија и бизнис, јавни претпријатија, медиуми и граѓанско општество.

Стратегија за реформа на јавната администрација (РЈА) 2023-2030

Реформата на јавната администрација претставува централна област од Кластерот „Основи“ кој е клучен за напредокот во преговорите со ЕУ и затоа реформата на јавната администрација останува еден од клучните приоритети на Владата. Со оглед дека времетраењето на преговорите за полноправно членство зависат од брзината со која се спроведуваат реформите во државата подготвена е нова Стратегија за реформа на јавната администрација (2023-2030), во временски период до кога се очекува Република Северна Македонија да стане полноправна членка на ЕУ се поставува следната визија: деполитизирана, ефикасна, ефективна и отчетна јавна администрација која обезбедува квалитетни политики и лесно достапни услуги за граѓаните и деловните субјекти. Работата на јавната администрација се темели на европските начела и вредности и придонесува кон

---

⁴ На седницата на 16 јануари 2024 година, Владата ја усвои нацрт-Програмата за економски реформи 2024-2026 година, која е официјално доставена до Европската комисија на 17 јануари 2024 година и објавена на веб-страницата на МФ:

<https://finance.gov.mk/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d0%bc%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%81%d0%ba%d0%b8-%d1%80%d0%b5%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b8/>

оддржлив економски раст, владеење на правото, социјална кохезија и благосостојба. Стратегијата за реформа на јавната администрација (2023-2030) со Акциски план 2023-2026 беше усвоена на 166-та седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 11 јули 2023 година. Истата беше презентирана на 20.09.2023 година на настан организиран од Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) во соработка со СИГМА. На настанот беше презентирана новата стратегија, процесот на изработка и механизмите за имплементирање и следење, како и клучните цели и приоритети до 2030 година по приоритетни области.

Со цел презентација и дискусија на стратешките приоритети на секторот реформа на јавна администрација и подобра координација на поддршката на донаторите и националните активности во овој сектор, на 05.07.2023 година МИОА во соработка со Секретаријатот за европски прашања и Проектот за „Поддршка за реформи во политиките, пристапување и ефективност“ одржа пленарен состанок на секторската работна група за РЈА во просториите на Владата на Република Северна Македонија.

Реформата на јавните финансии е еден од клучните столбови на реформата на јавната администрација (РЈА), и како таква е вградена во Стратегијата за РЈА и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за РЈА. Земајќи предвид дека модерната јавна администрација е основа за ефикасно и ефективно управување со јавните финансии, при подготовката на Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за РЈА, се обезбедува целосна кохерентност и усогласување на двата стратешки документа. Посебно внимание се посвети на капацитетот на човечките ресурси, капацитетите за планирање на политиките, електронските услуги, обезбедувањето услуги и насочувањето кон координација на резултатите во однос на подобрување на раководната одговорност, зајакнување на внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста. Освен тоа, поврзаноста помеѓу овие два стратешки документа дополнително се зајакна со учеството на министерот за информатичко општество и администрација во процесот на управување и координација на Програмата за реформа на УЈФ, како член на Советот за УЈФ, и членството во Секторската работна група за УЈФ, на тој начин обезбедувајќи конзистентност и комплементарност во спроведувањето на двете стратегии. Исто така, реформите за УЈФ се ставени на агендата на процесот за следење на ССА, поконкретно, напредокот во спроведувањето на реформите се дискутира во текот на средбите на Специјалната група за реформа на јавната администрација. Покрај тоа, агендите и на дијалогот за политики за УЈФ и на Специјалната група за РЈА се усогласени. На 22.09.2023 МИОА и Министерството за финансии во соработка со СИГМА организираа работилница за подобрување на координацијата помеѓу реформите во јавната администрација и управувањето со јавните финансии во Северна Македонија. Работилницата беше наменета за службениците вклучени во следењето на спроведувањето на Стратегијата за РЈА и Програмата за реформи во УЈФ.

Со функционалната анализа на Министерството за финансии се дефинираше организациската поставеност на новите сектори. За да започне со извршување на новите функции поврзани со управување со јавни инвестиции, регистар за концесии, спроведување на обуки во областа на јавните финансии и др. Министерството за финансии во декември 2022 година ги измени актите за организација и систематизација, така што се формираа нови организациски единици и во 2023 година започна нивното екипирање.

2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ

Стратегиите развиени согласно различните потсистеми за УЈФ се координирани и во согласност со Програмата за реформа на УЈФ.

Стратегијата за реформа на даночниот систем се однесува на 5 годишен период (2021-2025) следејќи ги раковите со останатите стратешки документи на Министерството и органите во состав. Стратегијата содржи пет приоритети (1 - Поголема праведност во оданочувањето, 2 - Поголема ефикасност и ефективност на даночниот систем за подобра наплата на приходите, 3 - Зголемена даночна транспарентност, 4 - Подобар квалитет на услугите, 5 - Воведување еколошко- зелено оданочување) и истите се однесуваат на креаторите на даночната политика и органите кои ги администрираат јавните приходи во периодот 2021-2025 година, заедно со нивните клучни активности, резултати, одговорни субјекти и клучни индикатори за учинок.

Стратегија за унапредување на системот за јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година

Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година е усвоена од ВРСМ во март 2022 година.

Стратегијата е сеопфатна и ги спојува активностите на клучните институции во системот за јавни набавки во земјата односно Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки, Државниот завод за ревизија, Комисијата за заштита на конкуренцијата, Државната комисија за спречување на корупцијата и Министерството за економија. Со Стратегијата се утврдени неколку приоритетни области, вклучително и подобрување на правната, институционалната рамка и правната заштита; е – набавки; ЈПП; мерки за борба против корупција; зелени, социјални аспекти и иновации во набавките; како и зајакнување на административните капацитети и професионална обука за лицата кои работат во областа на јавните набавки.

Стратегијата се спроведува преку годишни акциски планови. За следење на спроведувањето на Стратегијата е формирано Координативно тело, со кое раководи Директорот на Бирото за јавни набавки, а се состои од претставници од сите институции вклучени во спроведувањето на Стратегијата. Според Годишниот извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за 2022 година, реализацијата на активностите е 68%.

Годишниот извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за 2023 година и Годишниот акциски план за 2024 година се во финална фаза на подготовка.

Стратешкиот план на УЈП за периодот 2022-2024 година е целосно комплементарен со Програмата. Во рамките на Програмата 3. Управување со јавните финансии - мобилизација на приходите, потпрограма 3.1. Подобрена стабилност, ефикасност и квалитет на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика) 3.2 Подобрено администрирање и управување со долгови, потпрограма 3.3 Управување со ризикот на усогласеноста и потпрограма 3.4. Воспоставување Центар за опоравување од катастрофи. Планот содржи активности кои се во целосна конзистентност со планираните активности во рамките на Приоритет 2 – Даночна администрација од Програмата.

Стратегија за управување со ризици во процесите на УЈП 2023-2025 година

Намената на оваа Стратегија е воспоставување и одржување на функционален систем за остварување на стратешките цели и редовните работни активности на УЈП преку управување со процесите кои придонесуваат кон поголем квалитет, ефикасност и резултати во сите активности и на сите нивоа. Под ова се подразбира и управувањето со ризици да остане составен дел од процесот на годишното планирање.

Целта на оваа Стратегија е да го утврди процесот на управување со ризици во сите фази, при што истата треба да овозможи:

- подобрување на ефикасноста на управувањето со ризиците на ниво на УЈП,
- управувањето со ризици да ги опфати сите области на работењето на УЈП,
- управувањето на ризици да е составен елемент во процесот на планирање и донесување на одлуки како стандард,
- подигнување на степенот на свест за ризиците на вработените во УЈП при управувањето, проценката и постапувањето како и при извршување на редовните работни задачи,
- координиран пристап при управувањето со ризици во организацијата, при што ќе бидат опфатени сите области на ризик.

Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2022-2024

Стратегијата е подготвена во согласност со стратешките определби и приоритети изнесени во Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија во периодот 2020-2024 година и соодветните национални стратегии и програми во области кои имаат влијание на царинското работење. При дефинирањето на стратешките цели е земена предвид и посветеноста на Европската унија со даночните и царински политики да се овозможи поддршка за економско опоравување од кризата со КОВИД-19, да се подигнат

царинските администрации на повисоко ниво на модернизација, со напредна екипираност која овозможува подобра заштита на граѓаните и општеството преку ефикасно и проактивно делување на царинските служби. Визијата на Царинската управа да биде водечка Царинска управа во регионот, признаена како заштитник на границите и општеството и силен поддржувач на легалната економија, како и модерна и иновативна царинска служба со целосно применети стандарди на Европската унија, преку четирите стратешки приоритети: 1) наплата на приходи и заштита на финансиските интереси, 2) олеснување на трговијата, 3) заштита на општеството и 4) организациски и инфраструктурен развој. Стратегијата е целосно во согласност со Програмата и тоа преку целите: 6.2.1 Усогласување на националното царинско законодавство со законодавството и најдобрите практики на Европската унија; 6.2.2 Дигитализација на царинските и акцизни постапки; 6.2.3 Модернизација на царинската ИКТ инфраструктура за поддршка на работењето; 6.2.4 Олеснување на трговијата преку регионална економска интеграција; 6.3.1 Сузбивање на нелегалната трговија и организираниот криминал; 6.3.3 Зајакнување на областа „забрани и ограничувања“; 6.4.1 Зајакнување на системот за управување со човечките ресурси; 6.4.2 Спроведување на мерки за спречување на несоодветно и коруптивно однесување и развој на системи на правила и контрола. Во овој момент се работи на текст на Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2024-2026.

Стратегија за развој на ИКТ во Царинската управа за периодот 2021 - 2025 година

Во периодот 2021 – 2025 година, ЦУ планира да имплементира повеќе проекти од сите области од царинското работење, кои треба да бидат информатички поддржани. Најголем број од овие проекти се дел од процесот на подготовка за пристапување на Република Северна Македонија во Европската унија (ЕУ). Во основите на оваа стратегија се корисничките барања и цели кои произлегуваат од деловната стратегија на ЦУ, а се усогласени со приоритетите и плановите на национално и европско ниво.

Целите кои се очекува да се постигнат со реализација на Стратегијата се поврзани со дигитализација на царинското работење преку 1. Интерконективност и интероперабилност со ИКТ системите на ЕУ, 2. Имплементација на стандардите за интеграција со Националната платформа за интероперабилност, 3. Унапредување на ИКТ опкружувањето, 4. Примена на современи технологии и практики за имплементација на деловните побарувања и 5. Унапредување на примената на интернетот, интранетот и социјалните мрежи во царинското работење.

Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2023-2026

Потребата од ефикасно управување со ризиците во меѓународниот синџир на снабдување е од клучно значење за обезбедување на сигурноста и безбедноста на населението, заштита на финансиските и економските интереси на државата, а во исто време и

олеснување на легалната трговија. Во мај 2023 година беше донесена Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2023 – 2026 и Акциски план за нејзина имплементација. Стратегијата ги опфаќа клучните цели за справување со ризиците кои може да се јават во однос на царинските прашања, со главна цел да се постигне квалитетен, сеопфатен, ефективен и ефикасен пристап кон управувањето со ризиците. Стратегијата ги утврдува главните стратешки приоритети: 1. Зајакнување на капацитетот на вработените за управување со ризици; 2. Подобрување на квалитетот на податоците и информатичка поддршка за ефикасно управување со ризиците; 3. Обезбедување, достапност и споделување на податоци за управување со ризици, соработка помеѓу институциите и меѓународна соработка; 4. Ефективен систем за контрола врз основа на управување со ризици, однапред спроведена проценка, контрола каде што е потребно и 5. Унапредување на соработката со бизнис заедницата со цел олеснување и забрзување на легалната трговија.

ЦЕФТА Стратегијата за управување со ризици 2020-2024

Проширена е и подобрена примената на управување со ризик во рамки на ЦЕФТА, согласно ЦЕФТА Стратегијата за управување со ризици 2020-2024 и систематска размена на електронски податоци (SEED) до сите агенции вклучени во царинење на стока. Во периодот јануари-јуни 2023 година продолжија активностите за усогласување на предлог Одлуката за воспоставување на електронски систем за олеснување на управувањето со ризици во ЦЕФТА, која би опфатила заеднички профили на ризик во ЦЕФТА, размена на податоци од извештаи за извршени контроли и брзи аларми. Исто така продолжија активностите за воспоставување на размена на информации преку SEED системот за ЦЕФТА страните кои не граничат меѓусебно.

Стратегија за интегритет и борба против корупцијата во Царинската управа на Република Северна Македонија 2023-2026

Во Царинската управа е подготвен нов предлог текст на Стратегијата кој е усогласен со Аруша декларацијата на Светската царинска организација, и Одлуките на Владата од одржаните 50-та седница, како и од 69-та седница во 2021 година.

Стратегијата за интегритет и борба против корупцијата на Царинската управа има за цел јакнење на системите на превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси, дефинирање на правците за јакнење на капацитетите и независноста на институцијата во спроведување на законските овластувања преку развој на концептот на интегритет. Истата се темели на 19 елементи кои во исто време се и активности суштествени за интегритетот и сузбивањето на корупцијата.

Стратегија за обука и развој на компетенции во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023

Стратегијата за обука и развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023 (во натамошниот текст: Стратегија за обука) го утврдува развојот на вработените заснован на компетенции, приоритети, улоги, права и одговорности на учесниците во процесот на развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: ЦУРСМ). Континуираниот развој на компетенциите на човечките ресурси е со цел поддршка на имплементацијата на стратешките цели предвидени во Стратешкиот план на Царинската управа на Република Северна Македонија 2020-2022.

Интенцијата на стратегијата е во периодот 2020-2023 да се 1. Подобри системот за внатрешно прераспореување и системот за обука и професионален развој, 2. Да се воведат царински компетенции во процесите на Управување со човечките ресурси, 3. Да се подобрат знаењата и вештините на царинските службеници, 4. Да се зајакнат механизмите за управување со перформансите и системите за наградување и кариера и да се зголемување на свеста и посветеноста на вработените.

Стратегија за развој на ДЗР за периодот 2023–2027 година⁵

Во насока на ажурирање на стратешките цели на ДЗР и прилагодување на работењето на ДЗР со актуелните состојби и предизвици кои се појавија во општеството, нова Стратегија за развој на ДЗР за период 2023-2027 година е подготвена и донесена. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите, мерките и активностите утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година, за столбот 7: Надворешна контрола и Парламентарен надзор,

Во стратегијата се дефинирани посебни стратешки цели кои се насочени кон конкретни резултати кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Обезбедување и одржување целосна независност на Државниот завод за ревизија;
- Понатамошно одржување на капацитетите за внатрешно управување, институционална поддршка, стремеж кон постојани подобрувања, односи со заинтересирани страни/комуникација, човечки капацитети, ревизорска методологија;
- Испорака на мерливи резултати од вршењето на државната ревизија, во насока на испорака на ревизии со висок квалитет, ревизии од јавен интерес и зголемување на јавната доверба, со цел подобрување на животот на граѓаните;

---

⁵ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20razvoj_na_%20DZR_2023_2027.pdf

- Креирање на стратешки план за дефинирање на потенцијални области на ревизии преку проценка на предизвиците во областите од интерес и според проценката на ризици за периодот 2023 – 2027⁶.

Комуникациска стратегија на ДЗР 2020-2023

Комуникациската стратегија на ДЗР за периодот 2020-2023 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за развој на ДЗР 2023-2027. Клучната цел на Комуникациската стратегија е да се зголеми степенот на информираност на општата јавност за улогата и задачата на ДЗР и да се зајакне улогата на ДЗР како институција во служба на јавноста. Во стратегијата се дефинирани посебните цели кои се насочени кон остварување на конкретни резултати, кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Да се промовира улогата на ДЗР како промотор на принципот на транспарентност и отчетност на јавните пари;
- Да се развие и зајакне соработката и координацијата со сите групи од интерес;
- Да се воспостави јавна поддршка за работата на ДЗР и да се обезбеди учество на јавноста;
- Преку поголемо ангажирање на јавноста, да се поттикнат институциите да постапуваат по извештаите на ДЗР.

Во насока на зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на ДЗР и овозможување на достапност на информациите за работењето на ДЗР и состојбите содржани во Конечните ревизорски извештаи, ДЗР воспостави регистар на засегнати страни кој во овој момент содржи 1.113 засегнати страни. За оваа цел ДЗР воспостави / пропиша ревизорски апстракт и соопштение за јавноста каде на лесен и разбирлив начин се даваат клучните состојби / информации од КРИ. Во моментот на објавување на Конечниот ревизорски извештај информација за истиот се доставува до сите засегнати страни. Информациите за работењето на ДЗР и за КРИ се објавуваат на веб-страницата на ДЗР (www.dzr.mk) и ФБ (<https://www.facebook.com/DrzavenZavodzaRevizija>).

Во насока на одржување на континуитет во комуникацијата со засегнатите страни и обезбедување континуиран раст во транспарентноста, отчетноста и одговорноста во работењето на ДЗР и информирање на граѓаните за работењето на субјектите предмет на ревизија и ДЗР, донесена е нова Комуникациска стратегија на Државниот завод за ревизија за 2024-2027 година.

---

⁶ Решение за формирање на работна група за подготовка на Стратешки план за ревизија на Државниот завод за ревизија 2024-2027 година, заведено под број 03-493/1 од 17.03.2023 година.

Стратешки план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021 - 2023 година

Стратешкиот план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021-2023 година е целосно комплементарен со Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Мерките во рамките на Приоритет 1: Надворешна ревизија, се во целосна согласност со точка 2 стратешките цели и приорите на секторите за ревизија на ДЗР а кој опфаќаат надзор над трошењето на јавните средства, квалитетно финансиско известување, борба против корупцијата, континуирано зголемување на одговорноста и отчетноста и транспарентноста и друго. Во ноември 2023 година, ДЗР донесе нов Стратешки план за ревизија на ДЗР за периодот 2024-2027 година и акциски план за нејзина имплементација.

Стратегија за управување со човечки ресурси 2020 – 2023

Стратегијата за управување со човечки ресурси 2020 – 2023 година е во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2023-2027 година и Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Имено стратешката цел 2 – Мотивација и обуки на вработените во ДЗР и стратешката цел 7 – комуникација се тесно поврзани со приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерките 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР. Зголемувањето на знаењето и вештините на вработените во ДЗР претставува една од основните заложби на институцијата а таквите заложби се преточени во Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2023 година. Во ноември 2023 година, ДЗР донесе нова Стратегија за управување со човечките ресурси 2024-2027 година и акциски план за нејзина имплементација.

ИТ стратегија на ДЗР за периодот 2023-2027⁷

ИТ стратегијата на ДЗР за периодот 2023 - 2027 година, е основа за спроведување и развој на ИТ системите во ДЗР. ИТ стратегијата е во согласност Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2023-2027 година и со Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерката 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР од Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, со оглед на тоа дека се тесно поврзани со стратешка цел 1: обезбедување и одржување на потребните ресурси за континуиран развој на ИТ системите на ДЗР и стратешка цел 4: презентирање на резултатите од работењето на ДЗР од ИТ стратегијата на ДЗР.

---

⁷ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-06/IT_Strategija_DZR_2023_2027.pdf

3. Поврзаност со надворешни процени

На барање на Министерството за финансии, тим од Секторот за фискални прашања на ММФ го спроведе Климатскиот модул за проценка за управување со јавни инвестиции (C-PIMA) во периодот од 13 до 21 февруари 2023 година.

Задачите на мисијата беа: (i) да го процени напредокот во спроведувањето на препораките на ПИМА за 2020 година во областите релевантни за проценка на климатската ПИМА ; (ii) да ја процени чувствителноста на практиките за јавни инвестиции во Северна Македонија за климатските цели користејќи ја аналитичката рамка Климатска -ПИМА; (iii) да ги идентификува главните гапови и слабости во управувањето со јавните инвестиции и неговата климатска чувствителност и да предложи приоритетен акционен план за нивно решавање; (iv) препорача дополнителни области на техничка поддршка што може да ги обезбеди ФАД или други развојни партнери.

Конечниот извештај од техничката помош за C-PIMA беше доставен до Министерството за финансии во јули 2023 година. Тој дава препораки за вградување на аспектите на климатските промени во управувањето со јавните инвестиции и конкретни чекори за имплементација наведени во нацрт-акциски план.

4. Координација на развојни партнери

Посветеноста на развојните партнери за поддршка на реформите за УЈФ и одржување на дијалозите за политиките во земјата продолжува и со новата Програма за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025. Со цел да се обезбеди добро планирање и комплементарност на надворешната техничка поддршка, соодветното временско распределување и успешното спроведување на реформите, МФ ќе продолжи да ја координира помошта на развојните партнери преку водење отворен и инклузивен дијалог за политиките за УЈФ со сите релевантни институции.

Следењето на новата Програма 2022-2025 се заснова на секторски дијалог со сите засегнати страни - надворешни партнери, воведен со претходната Програма за реформи на УЈФ.

Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии, за периодот јануари - декември 2022 година и Нацрт Акцискиот план за 2023 година, беа објавени на интернет страната на Министерството за финансии на 6 март 2023 година за консултација со членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни. На 28 април 2023 година, се одржа состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран напредокот во спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари - декември 2022 година и новиот Акциски план за 2023 година. На 21 септември 2023 година, се одржа состанок со СРГ за

УЈФ на кој беше дискутиран напредокот во спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари - јуни 2023 година. Пред одржување на состанокот Нацрт-Извештајот на 12 септември 2023 година беше објавен на интернет страната на Министерството за финансии за јавни консултации со засегнатите страни.

Координацијата на донаторите за УЈФ се врши на следните две нивоа:

Ниво на политика - Совет за УЈФ и Совет за РЈА. Една од главните задачи на Советот за УЈФ е да се олесни дијалогот за политики со релевантните институции и донатори. Членовите на Советот за УЈФ учествуваат во Дијалозите за политики за УЈФ со сите релевантни учесници

Техничко ниво - Секторска работна група за УЈФ - директно поврзана со работните групи основани за развој и следење на стратегиите и документите за политики за потсистемите за УЈФ. Исто така, организирани се посебни состаноци за координација на развојни партнери на оперативно ниво во врска со спроведувањето конкретни мерки за под-области на УЈФ.

Почнувајќи од почетокот на 2020 година Министерството за финансии во соработка со други институции (Управата за јавни приходи, Царинската управа, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки и Министерство за економија) спроведуваа два големи твининг проекти финансирани од ЕУ - ИПА 2018, кои требаа да обезбедат

поддршка за функциите на МФ во областа на планирање и извршување на буџетот, внатрешна контрола, јавни набавки, како и во областа на даночната и царинската политика и системот и наплатата на приходите:

- 1. Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола,** со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Холандија (Националната академија за економија и финансии на Министерството за финансии), Хрватска (Министерството за финансии), Латвија (Министерството за финансии) и Бугарија (Министерството за финансии). Проектот започна со реализација во февруари 2020 г., со планирано времетраење од 54 месеци.
- 2. Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинска политика,** со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Австрија (Агенција за европска интеграција и економски развој заедно со Федералното министерство за финансии) и Хрватска (Министерството за финансии - Царинска и даночна управа). Проектот започна со реализација во јануари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци. Проектот беше суспендиран, па откажан и активностите предвидени да се реализираат во 2022 година не започнаа/продолжија да се спроведуваат.

Со посредство на Проектот на УСАИД формирана е координативна група со претставници од 9 институции со цел подготовка на предлози за унапредување на Законот за даноците на имот и Методологијата за проценка на пазарната вредност на имотот. Со техничка помош од УСАИД ангажиран е локален експерт и изработена е компаративна анализа и предлог сценарија за моделот за трансформација на Бирото за регионален развој во

Агенција за регионален и локален развој. Исто така во тек е ангажирање на експерт кој ќе подготви Предлог Закон за управување со општински долгови.

Министерството за образование и наука во соработка со УНИЦЕФ и Светска Банка имаат подготвено нова Методологија за распределба на блок дотацијата за основно образование и во моментот истата се разгледува.

Со техничка поддршка на СИГМА во тек е разработка на Методологија за распределба на блок дотацијата за културата, детски градинки и пожарникари.

Со помош на УНДП ќе се направи компаративна анализа со некои од соседните земји и земјите-членки на ЕУ за распределба на капиталните трансфери и ќе се подготви Уредба за распределба на капитални грантови, а исто така со поддршка на УНДП на веб страните на општините и веб страната на Министерството за финансии се објавуваат финансиски индикатори од периодичните финансиски извештаи на општините.

Техничката помош на Одделот за фискални прашања на ММФ за даночната администрација на Република Северна Македонија е клучна за успешно спроведување на предвидените стратешки приоритети, мерки и активности. Покрај тоа, постојаната поддршка на ММФ за долгорочните процеси на модернизација и веќе развиените реформски програми во голема мерка ќе придонесе за обезбедување непречено управување со промените со цел воспоставување на електронска администрација на даноците и подобрување на управувањето со јавните финансии - мобилизација на приходите.

Со цел запознавање на донаторите со претстојните реформи во УЈП како и да не дојде до преклопување на донаторската помош, Управата за јавни приходи со техничка поддршка на ММФ на ден 04.05.2023 и 30.08.2023 година оддржа два координативни настани на донатори и кредитори вклучени во реформата на Управата за јавни приходи. На состанокот присуствуваа и претставници од МФ, ММФ, Светска банка, ДЕУ, УНДП и Министерство за финансии на САД.

Државниот завод за ревизија, Фондацијата за демократија на Вестминстер (WFD) и Министерството за надворешни работи и развој на британскиот Комонвелт и во 2023 година продолжија со имплементацијата на потпишаниот Меморандум за разбирање, со кој е предвидена поддршка во спроведувањето на Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, со спроведување на проектот насловен „Зголемување на отчетноста и транспарентноста во Северна Македонија преку подобро спроведување на препораките на ДЗР“. Активностите се однесуваат на имплементација на преостанатите две фази од Проектот во врска со Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, фокусирајќи се на комуникација и соработка на ДЗР со надлежните институции и невладините организации.

Државниот завод за ревизија со Програмата за развој на Обединетите Нации (УНДП), во март 2022 година, потпишаа Меморандум за разбирање со кој се дефинирани низа активности кои ќе се спроведуваат во наредните две години, како што се: промоција и унапредување на реформата за управувањето со јавните финансии и надворешната ревизија; спроведување ревизии на финансиски извештаи изготвени на пресметковна основа, ревизии за целите на оддржлив развој и ревизии на единиците на локалната самоуправа; поддршка за институционалните и организациските развојни капацитети во управувањето со животната средина; зајакнување на транспарентноста и отчетноста преку дигитализација на процесите и услугите.

Државниот завод за ревизија и Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women и во 2023 година продолжи со имплементацијата на Меморандум за разбирање и соработка, со цел двете страни да соработуваат во унапредување на спроведувањето на обврските за родова еднаквост во согласност со националните закони и политики како и преземените меѓународни обврски и промовирање на родово одговорното управување со јавните средства и отчетност преку систематско спроведување на родово одговорно буџетирање како алатка за креирање политики.

Државниот завод за ревизија и Меѓународната Фондација за Изборни Системи во февруари 2023 година потпишаа Меморандум за соработка, со цел двете страни да соработуваат во насока на остварување на целите на зголемена ефективност на работата на ДЗР во извршувањето на редовните ревизорски функции, особено во однос на управувањето со ризици од корупција, комуникација/односи со јавност, унапредување на дигитализацијата преку иновативни алатки и софтверски решенија, и подобрена транспарентност и отчетност во сферата на политичкото финансирање.

Зајакнување на соработката со Собранието на Република Северна Македонија за разгледување на ревизорските извештаи, зајакнување на парламентарниот надзор на користењето на јавните средства, преку зголемена ефективност на работата на ДЗР во извршувањето на редовните ревизорски функции /менаџмент, размена на искуства во извршни транзиции, унапредување на дигитализацијата преку воведување на иновативни алатки и софтверски решенија и подобрена транспарентност и одговорност, се утврдени како сегменти за соработка во Меморандум за соработка потпишан помеѓу Државниот завод за ревизија и Националниот демократски институт (НДИ) во мај 2023 година.

Во насока на воспоставување на институционална соработка од заеднички интерес Државниот завод за ревизија и Канцеларијата на Главниот ревизор на Норвешка на 15 јуни 2022 година потпишаа Меморандум за разбирање, со кој се воспоставува петгодишна соработка за обезбедување помош за развој на институционалните капацитети на Државниот завод за ревизија, врз основа на принципите и стандардите за професионализација на Меѓународната организација на врховни ревизорски институции

(ИНТОСАИ) и Европската организација на врховни ревизорски институции (ЕУРОСАИ). Во текот на 2023 година се одржаа повеќе работни средба во насока на реализација меморандумот за соработка, преку спроведување на пилот ревизии на успешност, размена на искуства во делот на користење на системот за управување со ревизија (АМС) и потребата за подобрување на неговата примена, како и други области од заеднички интерес.

За да ја зајакне својата улога во борбата против измамата и корупцијата, ДЗР вовеле организациски промени преку формирање на ново одделение за ревизија за откривање измами и корупција. Исто така, за да одговори на предизвиците за користење на модерната дигитална технологија за поддршка на ревизорските процеси, за зголемување на ефикасноста и ефективноста на ревизорската работа, како и за презентирање на резултатите од ревизијата користејќи иновативни решенија, ДЗР формираше „иновативна лабораторија“ како посебна организациска единица. Овие нови организациски измени се дел од новите акти за организација и систематизација на ДЗР, кои беа донесени на крајот на 2022 година.

Државниот завод за ревизија, Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (СРПФА) и Центарот за извонредност во финансии (СЕР) од Словенија, на 29 јуни 2022 година потпишаа Меморандуми за разбирање, со кои се воспоставува формална основа за континуирана соработка на заеднички активности за унапредување на заедничката заложба за добро управување со јавните финансии и добро владеење, како и споделување на најдобри практики за подобрување на вештините и капацитетите на јавните институции и службеници.

5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети

Прашањето за зајакнување на административните капацитети во однос на спроведувањето на Програмата за реформа на УЈФ се разгледува на 3 нивоа:

1. Стратегијата за РЈА и Акцискиот план обрнуваат посебно внимание на капацитетите за човечки ресурси, капацитетите за планирање политики, е-услуги, обезбедување услуги и ориентацијата кон координација на резултатите во однос на зајакнување на раководната одговорност, внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста во целата јавна администрација.
2. Програмата за реформа на УЈФ предвидува бројни мерки и активности поврзани со развојот на административните капацитети и ИТ системите на сите институции вклучени во УЈФ. Мерките и активностите во рамките на секој приоритет се дефинирани со земање предвид на постојните капацитети за човечки ресурси на институциите вклучени во УЈФ, но се предлагаат и посебни активности за понатамошно градење на капацитетите врз основа на плановите за идни

вработувања како дел од реформскиот процес. Бројните резултати во Програмата се поврзани со градење на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ преку нови вработувања, унапредување на знаењето и развивање вештини и надградување, што ќе се постигне преку разни форми на техничка поддршка и обуки. Ова има за цел привлекување, освежување и создавање квалификувана и мотивирана работна сила. Подобрувањата во деловните процеси (во областа на оданочување, царини, внатрешна контрола, јавни набавки и други области) ќе создадат простор за професионален развој на јавните службеници, додека новите интегрирани ИТ системи (за УЈП и ИИСУФ за Министерството за финансии) се ориентирани кон порационално, одржливо и економично управување со јавната администрација и јавните ресурси.

3. Исто така, стратешките планови на институционално ниво се подготвуваат на 3-годишна основа и даваат преглед на целите и задачите на секоја одделна институција, активностите за постигнување на тие цели, ефектите и очекуваните резултати и човечките и финансиските ресурси за нивна реализација. Освен тоа, во согласност со Законот за административни службеници, сите јавни институции подготвуваат годишни планови за обука.

Сите утврдени отстапувања се надминуваат од страна на релевантните постојни тела за обука основани во секторот, како и во рамките на разните донаторски проекти кои моментално се спроведуваат и планираат.

Програмата за реформа на УЈФ предвидува сите приоритети, мерки и активности да се финансираат преку два главни извора: државниот буџет и проекти за развој на капацитети или техничка помош финансирани од донатори. Програмата предвидува резиме на познатите проценети трошоци во време на подготовката на документот. Покрај тоа, секој годишен акциски план ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на планираните активности.

Во рамки на анализата на трошоци и придобивки и процената на влијанието на регулативата (ПВР) извршени во рамките на секој стратешки документ се предвидени релевантни финансиски средства.

Напредокот во зајакнувањето на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ е дополнително образложен во рамките на статусот на спроведувањето конкретни активности планирани во Програмата (Дел 4. Процена на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година).

Покрај редовното буџетско финансирање, беше дадена значителна поддршка во текот на подготвувањето и спроведувањето на Програмата од страна на Европската комисија (проекти од ИПА, Инструмент за техничка помош и размена на информации ТАЕКС (TAIEХ),

ППРУ (SIGMA). Поддршка беше обезбедена и од Светска банка, ММФ, ОЕСР (OECD), како и преку разни билатерални програми.

6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите

Мерка 1: Подобрување на даночното и царинско известување во согласност со најдобрите практики на ЕУ

Во првата половина 2023 година, одржана е работилница од страна на Меѓународниот монетарен фонд, за идентификација и анализа на клучните даночни расходи во сегментите на данок на добивка, данок на личен доход и данокот на додадена вредност, за целите на подготовка на извештај за даночни расходи, согласно обврските кои произлегуваат од новиот Закон за буџети. Втората фаза, на обуката продолжи во К4 2023 година со цел ажурирање и дополнување на проценетите даночни расходи, како и разгледување на моменталната состојба за драфтирање на протоколи за достава на потребните податоци до МФ за проекција на јавните приходи.

Во текот на март 2023 година, од страна на Министерството за финансии е доставена иницијатива до ДЕУ во Северна Македонија, за одобрување на твининг лајт проект насловен „Понатамошна хармонизација на домашната даночна легислатива со законодавството на ЕУ, и подобрување на проектирањето и известувањето на даночните приходи“. Заклучно со 31 декември, 2023 година, до Министерството за финансии не е стигнато официјално повратно известување во врска со прифаќањето на оваа иницијатива од страна на Европската комисија.

Иницијативата за твининг лајт проектот е резултат на фактот дека, во рамките на ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходи и даночна и царинска политика“ беа планирани за реализација повеќе активности, и тоа:

- Изготвување на преглед на тековната состојба во врска со достапноста на податоци потребни за анализа, и изработка на Акциски план за поднесување на бараните податоци до МФ;
- Драфтирање на протокол за достава на потребните податоци до МФ за проекција на јавните приходи;
- Пресметка на коефициенти за даночна пловност и даночна еластичност;
- Извештај за нееднаквост на приходите и С-Ефикасност,

кои досега не се започнати со реализација, со оглед на тоа што Твининг проектот е суспендиран, па откажан кон крајот на 2022 година.

Мерка 2: Зголемување на капацитетот за даночни и царински модели

Во периодот јануари-декември 2023 година, од страна на Светската банка се развиени модели за симулација на фискалните, економските и ефектите врз здравјето на луѓето и врз животната средина од потенцијални промени во јавните политики од областа на акцизите на тутунски и алкохолни пијалоци, како и од областа на данокот на моторни возила.

Во понатамошниот период е планирано инсталација на овие модели во Министерството за финансии, како и спроведување на обуки за унапредување на капацитетите за самостојно симулирање на фискалните ефекти од различни сценарија на јавни политики во овие области.

Овие активности се продолжување на активностите преземени со поддршка на ММФ и Светската банка, во претходен известителен период, а кои се однесуваат на одржани обуки за примена на моделите за ДДВ и пресметка на даночниот јаз врз основа на моделот во програмски јазик R, и моделот во еxcel, развиени од Светската Банка и од ММФ, респективно.

Исто така, со поддршка на Светската банка, отпочнати се обуки за примена на моделите за данокот на личен доход и данокот за добивка, кои ќе продолжат и во текот на 2024 година, по ажурирање на истите со последно-достапни податоци.

Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување

Мерка 1: Градење на капацитет за економски анализи

Во соработка со швајцарскиот Државен секретаријат за економски прашања (SECO) се имплементира Проектот за макроекономско планирање и управување во преку модуларен пристап (4 модули), при што модул 1 е наменет за Министерство за финансии и истиот започна да се реализира во 2022 и ќе продолжи до крајот на 2023 година. Во рамки на модул 1 во текот на 2022 година беа спроведени пет обуки на вработените, од кои три беа онлајн, а две беа со физичко присуство. Имено, со овие обуки беше направено мапирање на податоците за рамката за макроекономско планирање и беше започнато со пополнување на истата со податоци по сектори, односно податоци за реален и фискален сектор, а беше презентирани и меѓусебната поврзаност на компонентите во рамки на реалниот и фискалниот сектор, како и врската помеѓу инфлацијата, БДП дефлаторот и фискалните приходи. Воедно, беше презентирани и сезонско прилагодување на податоците со програмата Jdemetra+, како и ажурирање на веќе внесените податоци во рамката за макроекономско планирање.

Во текот на првата половина од 2023 година беа спроведени следните обуки на вработените:

- На 17, 18 и 20 јануари 2023 одржани се онлајн консултации со експертите во врска со подготовката на макро-фискалниот дел од Програмата за економски реформи (ERP) 2023-2025, односно пресметка на потенцијален БДП со користење на филтерот CF (Christiano-Fitzgerald) и филтерот HP (Hodrick-Prescott).
- Во периодот од 21.03 – 24.03.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство за вклучување на податоците од финансискиот сектор, со подетален осврт на податоците за јавен долг (структурата на долгот, планот за финансирање на долгот и сл.) и интеракција со аналитичката алатка за долгот, која е развиена во соработка со Светска банка и ММФ, а се користи во среднорочната Стратегија за управување со јавен долг.
- Во периодот од 16.05. – 19.05.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство за монетарен сектор, како и првичен преглед на еластичноста и меѓуповрзаноста на компонентите во рамките на монетарниот сектор.
- Во периодот од 12.09. - 15.09.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство за надворешен сектор, како и првичен преглед на меѓуповрзаноста на компонентите во рамките на надворешниот сектор.
- Во периодот од 26.09. - 29.09.2023 год. беше одржана обука со физичко присуство за заедничка анализа на сите сектори (реален, надворешен, монетарен, фискален и финансиски) и воспоставување на врски (поврзување) и зависности помеѓу различните сектори во економијата.
- Во периодот од 07.11. - 10.11.2023 год. беше одржана обука со физичко присуство за градење на основно и алтернативни сценарија, односно воведување на посебен дел за сценарија, во кој може да се воведуваат одредени позначајни шокови врз економските движења.
- Во периодот од 28.11.2023 до 01.12.2023 год. спроведена е онлајн обука за зајакнување на аналитичките капацитети на вработените со посебен осврт на секој сектор од економијата.
- Во периодот од 12.12. - 15.12.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство за целосно повторување на сите чекори кои се користени при градење на моделот за македонската економија, како и дополнително објаснување на одредени нејаснотии кои произлегуваат од практичната примена на моделот.

Мерка 2: Развивање на нови макроекономски модели

Во соработка со Светска банка во текот на 2022 година беше развиен модел за краткорочно проектирање на инфлацијата за потребите на Секторот за макроекономска

политика имајќи ги во предвид зголемените инфлаторни притисоци предизвикани од глобалните случувања и растот на цените на храната и енергијата. Во 2022 година се одржаа повеќе онлајн работилници организирани од Светска банка преку кои се презентираше моделот и беше спроведена обука на вработените за запознавање и користење на истиот. Моделот опфаќа краткорочни проекции на инфлацијата (за три главни подкомпоненти: енергија, храна и базична инфлација) со користење на програмата E-views, како и проектирање на цените на храната и горивата за тековниот месец (nowcasting) преку користење на web scraping (автоматизирано копирање и симнување на податоци од интернет) со Python и R studio.

Во текот на 2023 година беа одржани следниве дополнителни работилници:

- На 06.03.2023 г. беше одржана онлајн работилница со експертите за тековното користење на моделот за краткорочно проектирање на инфлацијата, при што беше даден совет за можно користење на податоци за проекции за инфлацијата за храна од ММФ (GAS_foodindex_mkd) во моделот.
- На 17.03 2023 г. беше одржана онлајн работилница со експертите за надминување на потешкотиите при симнување на податоците со web scraping (автоматизирано копирање и симнување на податоци од интернет) од веб страната на Eurostat заради воведени промени на истата. Воедно, беше презентирана и пресметка на верижни индекси за базична инфлација во excel (chain linking).
- Во периодот од 08.06 - 09.06 2023 г. беше одржана завршна онлајн работилница со експертите на која беше спроведена дополнителна разработка и проценка на целокупниот модел за инфлација, односно вработените со помош на експертите работеа на целиот процес на проектирање на инфлацијата, а се направија и модификации на моделот со помош на алатки и техники за ажурирање на истиот, како и помош и совети за понатамошно работење со моделот.
- Дополнително, во периодот од 12.06 - 22.06.2023 г. беше одржана обука за основи на економетрија со користење на E-views од страна на експерти ангажирани од Светска банка. На обуката беа вклучени вработени од повеќе сектори во МФ и истата се одвиваше во две групи и тоа: прва група од 12.06-16.06.2023 г. и втора група од 19.06-22.06.2023 г.. Темите кои беа опфатени на обуката се следниве: основни концепти на економетриско моделирање, проста и повеќекратна регресија, напредни регресиони модели, анализа на временски серии со една и со повеќе варијабли, зависни варијабли, моделирање на волатилност, стационарни и нестационарни временски серии, и др.

- Во периодот од 10.07 - 14.07.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство од страна на Светска банка, на која беше презентирани Моделот за краткорочно проектирање на БДП (Applied econometrics course – GDP nowcasting). На обуката беа опфатени основните принципи на функционирање на моделот и беа дискутирани можните проблеми, како и нивното решавање.
- Во периодот од 02.10. - 06.10.2023 г. беше одржана обука со физичко присуство од страна на Светска банка на која беше презентирани Макроструктурен модел за земјата (Macro-structural training). На обуката беше опфатено следното: презентација на моделот, појаснување на математичките концепти, принципите за менување на инпут во моделот, основите на програмирање на основните команди во E-views и дискусија за специфичностите на македонската економија и нивна примена во моделот.

Мерка 4: Воспоставување на Фискален совет

Новиот Закон за Буџети усвоен од страна на Собранието во втората половина од 2022 година, содржи одредби со кои е предвидено воспоставување на Фискален совет. Согласно овие одредби кон крајот на 2022 година, Министерството за финансии се обрати до Собранието, Владата, МАНУ, НБРСМ и ДЗР за обврските кои произлегуваат од одредбите за воспоставување на Фискален совет. Притоа согласно член 11 став 6 од Законот за буџети од МАНУ, НБРСМ и ДЗР беше побарано до Собранието, да предложат членови за Фискалниот совет, кои ќе ги исполнат критериумите утврдени во Законот. Сите три институции номинираа реномирани кандидати и тоа: академик Абдулменаф Беџети на предлог на МАНУ, професор Марина Трпеска од Економскиот факултет на предлог на ДЗР и професор Глигор Бишев долгогодишен банкар и поранешен вицегувернер на предлог на НБРСМ.

Во првата половина од 2023 година продолжија контактите и разговорите со Светска банка за поддршката што би ја обезбедиле за анализа на најдобрите практики од земјите во ЕУ и регионот од аспект на регулативите поврзани со работата на Фискалниот совет, во насока на подготовка на подзаконските акти кои ќе обезбедат целосно воспоставување и операционализација на Фискалниот совет, како и поддршка за градење на административниот капацитет на работењето на Фискалниот совет и телото за стручна и административна поддршка. Светска банка работи на подготовка на нацрт правилник со кој ќе се уреди делокругот на активности и процедурите за работа на Фискалниот совет, кој треба да биде усвоен од членовите на Фискалниот совет.

Клучни фактори за постигнување на следните резултатите се операционализирање на Фискалниот совет со назначување на сите негови членови, ангажирање на лица во телото за стручна и административна поддршка и усвојување на подзаконските акти со кои ќе се

уредат работните процедури, како и поддршка за градење на административниот и стручен капацитет на телото за стручна и административна поддршка.

Во втората половина од 2023 година реализирани се следните активности:

- Во октомври 2023 именувани се членовите на Фискалниот совет од страна на Собранието. Првиот состав на Фискалниот совет го сочинуваат: академик Абдулменаф Беџети, предложен од МАНУ, Марина Трпеска, редовна професорка на Економскиот факултет, предложена од Државниот завод за ревизија, како и Глигор Бишев по предлог на Народната банка.
- Со поддршка на Светска Банка донесени се Статутот и Правилникот за работа на Фискалниот совет.
- Претседателот на Фискалниот совет во декември 2023 за првпат се обрати пред Собранието, а во врска со усвојувањето на Буџетот за 2024 година.

Во текот на 2024 година се планира вработување на најмалку 50% од административниот персонал за да се операционализира работата на Фискалниот совет, како и градење на капацитетите на Фискалниот совет да врши анализи за следење на спроведувањето на фискалните правила вклучително и отстапување од истите, утврдување на формата на извештаите кои ќе ги подготвуваат и начинот на кој согледувањата на советот ќе се презентираат пред јавноста.

Техничката поддршка и обуките ќе се спроведат со поддршка од Светска банка во рамки на Проектот за зајакнување на фискалното управување во земјите од Западен Балкан за што е донесен соодветен план со активности. Во рамки на проектот на Светска банка предвидени се и обуки за вработените во Министерството за финансии за градење на капацитети за подготовка на ex-ante и ex-post анализи и извештаи за спроведувањето на фискалните правила. Дополнително, предвидена е и подготовка на посебна процедура во Министерството за финансии за начинот на кој ќе се врши размена на податоци, начинот на следење и известувањето за придржувањето кон фискалните правила.

Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Мерка 1: Намалување на оперативните ризици при управувањето со јавниот долг

Со цел намалување на оперативните ризици, а следејќи ги трендовите на дигитализација на платниот промет со странство, започнато е воведување на дигитализација на плаќањата кон странските кредитори, преку воведување на електронско банкарство со НБРСМ, преку која се вршат отплатите кон странски кредитори. Кај активноста „Број на налози за надворешен долг платени електронски“ постигнат е таргетот кој предвидува 70% од налозите за надворешен долг да се реализираат електронски.

Во насока на реализирање на приоритетот за зајакнување на управување со јавниот долг, Министерството за финансии треба да ги зајакне капацитетите за управување со јавниот

долг преку вработување на нови лица и обуки на постојните кадри. Така, во првата половина на 2023 година се ангажираа 2 лица преку Агенцијата за привремени вработувања со што делумно се реализира активността „Зајакнување на капацитетите надлежни за управување со јавниот долг“. Оваа активност беше финализирана преку реализација на 2 огласи за вработување. Сепак, во рамки на Секторот за управување со јавен долг е присутен одлив на вработени и постои потреба од доекипирање.

Мерка 3: Воведување на нови должнички инструменти

За поефикасен развој на финансиските пазари, со крајна цел унапредување на пазарот на државни хартии од вредност се планира воведување на нови финансиски инструменти. Со измените и дополнувањата на Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа, како инструменти за надминување на финансиската нестабилност се предвидуваат Структурни обврзници, условни кредити како и издавање на општински обврзници. Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа се донесе на 1.08.2022 година. Во согласност со законот, крајниот рок за општините да аплицираат за обезбедување на средства за финансирање на доспеани, а неплатени обврски, беше 31.12.2022 година.

На 29 септември 2023 година, Министерството за финансии издаде структурна обврзница за обезбедување финансиски средства за финансирање на достасаните и неплатените обврски на општините Тетово, Желино и Винаца, евидентирани во Електронскиот систем за пријавување и евиденција на обврските заклучно со 30.09.2021 година.

Сопствениците на структурните обврзници можат да ги искористат хартиите од вредност за подмирување на обврските кон Управата за јавни приходи, односно за плаќање на заостанат даночен долг по основ на ДДВ (освен ДДВ при увоз) и данок на добивка.

Во текот на првата половина на 2023 година, Министерството за финансии се подготвување за издавање на нов инструмент на финансискиот пазар – граѓанска обврзница. Граѓанските обврзници се хартии од вредност кои ги имаат истите карактеристики како и обичните обврзници, но се наменети за граѓаните, кои ја искористија можноста да инвестираат во инструмент кој за нив е безризичен, сигурен и носи атрактивен принос, штитејќи ја вредноста на нивните пари од инфлација. Првата аукција на граѓанска обврзница беше успешно реализирана на 13.07.2023 година, при што прифатениот износ достигна 1.448.030.000 денари, што е двојно повеќе од понудениот износ во соодветниот проспект, во износ од 600 милиони денари, а на неа учествуваа 1.283 граѓани.

По огромниот интерес од граѓаните, на 07.11.2023 година се одржа уште една аукција за граѓанска обврзница каде во проспектот беа понудени истите услови вклучувајќи износ, рок, каматна стапка. На аукцијата учествуваа 907 граѓани кои инвестираа вкупно од 1.085.480.000 денари.

Зелената обврзница е финансиски инструмент што Министерството за финансии го вовеле во своето портфолио како нов инструмент на 03.10.2023 година. Според соодветниот проспект, понудениот и прифатен износ изнесуваше 600 милиони денари, иако побарувачката беше речиси три пати поголема.

Средствата вложени во оваа зелена обврзница ќе бидат наменети за финансирање на Фондот за енергетска ефикасност при Развојната банка на Република Северна Македонија. Фондот ќе ги користи овие средства за финансирање инвестиции за енергетска ефикасност преку одобрување заеми, издавање гаранции и одобрување грантови.

Столб II - Мобилизација на приходи

Приоритет 1. Даночна и царинска политика

Мерка 1: Подобрена законска рамка за приходи, усогласена со законодавството на ЕУ

По однос на активноста за спроведување на ГАП анализа на националните законодавни одредби (закони и подзаконски акти и методологија) споредено со најновото законодавство и најдобри практики на ЕУ, во областа на даночното и царинското законодавство, во известувачкиот период не се реализирани нови активности.

Ова со оглед на фактот што оваа активност се спроведуваше со поддршка на ЕУ-ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплата на приходи и даночна и царинска политика“, кој беше откажан во декември 2022 година.⁸

Во врска со активноста 2, која што се однесува на подготовка на нови правни акти и/или измени на постојното национално даночно и царинско законодавство (закони и подзаконски акти) изготвени врз основа на важечкото законодавство на ЕУ, во известителниот период се реализирани следниве активности:

- Стапи во сила Предлогот на Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на личен доход (врз основа на препораките дадени во Извештајот за

---

⁸ Битно да се напомене е дека предметната активност беше реализирана во голема мера во рамки на горенаведениот Твининг проект, и тоа во периодот од април 2020 година до јуни 2022 година, се реализирани следниве активности:

- ГАП анализа на Царинскиот закон, Законот за акцизите, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за даночна постапка, Законот за данокот на добивка, А и Б сметките (традиционални сопствени ресурси), Законот за данокот на личен доход, Законот за данокот на моторни возила, Законот за Управата за јавни приходи, како и на легислативата за track and trace, и

- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за данокот на личен доход, Законот за Царинската управа, Законот за даноците на имот, Законот за акцизите, Царинскиот закон, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за царинските мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост, Законот за Царинска тарифа, Законот за даночна постапка, Законот за данокот на добивка и изработка на препораки за подобрување на овие закони.

напредокот на МК за 2022 година, како и препораките од Заедничките заклучоци од Заедничкиот дијалог со Западен Балкан и Турција, и нацрт-заклучоците од последните Поткомитети за економски и финансиски прашања и статистика и за трговија, индустрија, царина и оданочување);

- Донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на добивка* („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Законот за данокот за солидарност* („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Правилник за формата и содржината на образецот на даночниот биланс за оданочување со данок за солидарност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 200/23 од 25 септември 2023 година)
- Донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Правилник за начинот на пријавување и регистрација на странско лице, начинот на водење на регистарот на даночни застапници, формата и содржината на регистарот на даночни застапници, формата и содржината на пријавата за регистрација за целите на данокот на додадена вредност како и потребната документација („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр.286/23 од 29 декември 2023)
- Донесена е Одлука за определување на добрата и услугите кои подлежат на повластена стапка на данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 203/23 од 28 септември 2023 година)
- Донесен е Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизите („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.209/23 од 05.10.2023 година);
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за пресметка на данок на моторни возила („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.220/23 од 19.10.2023 година);
- Изготвен е Предлогот на Закон за изменување и дополнување на Законот за стоковните резерви, по скратена постапка кој се наоѓа во собраниска процедура;
- Започната е подготовката на нацрт нов Царински законик;
- Започната е подготовка на нова Уредба за спроведување на Царинскиот закон;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на

Европската комисија (10 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.25 од 06.02.2023 година;

- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (11 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.74 од 06.04.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (12 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.166 од 04.08.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (13 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.202 од 27.09.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (14 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.275 од 22.12.2023 година и
- Донесена е Одлуката за усогласување и менување на Царинската тарифа за 2024 година објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.260 од 11.12.2023 година.

Дополнително, во насока на продолжување со активностите опфатени со оваа мерка, во текот на март 2023 година, од страна на Министерството за финансии е доставена иницијатива до ДЕУ во Северна Македонија, за одобрување на твининг лајт проект насловен „Понатамошна хармонизација на домашната даночна легислатива со законодавството на ЕУ, и подобрување на проектирањето и известувањето на даночните приходи“. Заклучно со 31 декември 2023 година, до Министерството за финансии не е пристигнато повратно официјално известување во врска со прифаќањето на оваа иницијатива од страна на Европската Комисија.

Приоритет 2. Даночна администрација

Во делот на **Мерка 1: Зајакнување на административните капацитети за подобра наплата на приходите и даночната усогласеност** постигнат е следниот напредок:

Работна група – Проектен тим формиран со Решение на Директорот на УЈП согласно својата задача за воведување Центар за извонредност за попис, процена, заплена и

продажба на имот заради наплата на данок, изготви проектна документација која обезбедува:

- Дизајнирање на моделот на функционирање на Центар за извонредност, припадноста во структурата на внатрешната организација на УЈП и поделбата на должностите со ОНД во РД и ДГДО
- Процена на потребните човечки ресурси во Центар за извонредност со соодветни стручни квалификации
- Процена на други услови за практично функционирање на Центарот за извонредност (сместувачки простор, софтверски апликации и др.).

Предложениот модел се однесува на воведување нова централизирана организациона единица во УЈП – Центар за даночно извршување.

Практичната имплементација на Центарот за даночно извршување е условена првенствено со измени на актите за внатрешна организација и систематизација на работните места во УЈП, за да се воведат новата организациона единица и да може да започне регрутацијата на човечки ресурси преку интерни прераспоредувања и нови вработувања, јавни набавки и сл. Во меѓувреме стапија во сила измени на Законот за Управата за јавни приходи, со кои УЈП е обврзана во рок од шест месеци, односно до ноември 2023 год., да донесе нови акти за внатрешната организација на УЈП. Со ова, формално-правното воведување на Центарот за даночно извршување како нова организациона единица во УЈП ќе се соедини со севкупните промени – новата внатрешна организација на УЈП, по што ќе следуваат и другите активности за негова практична имплементација.

Центарот за даночно извршување во предлог актот за внатрешна организација и систематизација на работните места во УЈП (кој е во фаза на добивање на согласност од МИОА), се воведува како Оддел за попис, проценка, заплена и јавна продажба на движни предмети и недвижности во состав на Секторот за наплата и управување со долгови во Генерална дирекција (натаму: ОППЗП). Во Планот за јавни набавки на УЈП за 2024 година вградени се дел од буџетските потреби за имплементација и отпочнување на централизираната единица - ОППЗП.

Продолжуваат активностите околу Планот за усогласеност за лични услуги за фирми кои нудат лични услуги, како што се фризери, салони за убавина, перални за возила и автомеханичари, а со цел борба против сивата економија.

Клучен предизвик за успешна реализација на активноста е доекипирање на Единица за управување со ризик кај усогласеноста.

Продолжија активностите околу изготвување на предлог Регистар на ризици 2023-2025 и иницијална подготовка на останатите планови за усогласеност.

Во делот на **Мерка 2: Дигитална трансформација на УЈП со воспоставување на Интегриран Даночен Информациски Систем (ИДИС)** постигнат е следниот напредок:

Проектот "Градење на ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии" стана ефективен со склучување на Договор со Светска банка преку кој се обезбедени финансиски средства за определни модули на новиот интегриран ДИС на УЈП, и тоа:

- (i) ИТ решенија за модернизација на услугите на даночните обврзници преку подобрување на порталот е-Даноци/е-Услуги и дополнителни онлајн можности за поддршка на ангажманот на граѓаните во даночниот домен преку механизми за повратни информации, паметни апликации или други софтверски алатки,
- (ii) Складиште на податоци и алатки за деловна интелигенција - Софтвер и хардвер потребни за новиот DW за онлајн аналитичка обработка, статистика и известување и софтвер потребен за развој на алатки за управување со ризикот за усогласеност и процес на донесување одлуки во УЈП,
- (iii) Комбиниран центар за повици/пулт за помош - Софтвер и хардвер потребни за воспоставување на центар за повици/пулт за помош,
- (iv) Хардвер потребен за имплементација на ДИС модулите - Набавка и инсталирање на дополнителни сервери, единици за складирање податоци, системи за репликација и други решенија потребни за имплементација на ДИС модулите (вклучувајќи го и модулот за е-фактурирање), проширување на операциите на ДИС во постоечкиот центар за податоци на УЈП и новата заедничка ДРК управувана од Министерството за внатрешни работи.

Со измените на Законот за Управата за јавни приходи кои се во сила од 03.05.2023 год. уредена е формалната организација и структурата за имплементација на реформата за дигитална трансформација на УЈП. Согласно законските одредби, Директорот на УЈП со решение од 18.05.2023 год. формираше Работно тело за имплементација на даночен информациски систем (ДИС), чија задача е: имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација на кадар и анализа на сите процеси и функционалности поврзани со даночниот информациски систем. Заради обезбедување на сигурна реализација на проектот за воспоставување на нов ИДИС, Работното тело изготви реформска програма – програма за имплементација на ИДИС и заради поефективно мониторирање на имплементацијата воспостави Реформски комитет.

Приоритет 3. Царина

Мерка 2: Модернизација на царинските услуги и нивна дигитализација

Со реализација мерката за модернизација на царинските услуги и нивна натамошна дигитализација, а преку следење на препораките за усогласување и поврзување со ЕУ, ќе биде зајакнат системот на јавни финансии, фискалната дисциплина и ефикасноста во управувањето и користењето јавни ресурси, но ќе се промовира и транспарентноста и ќе се обезбедат ефикасни услуги и економски развој. Оваа цел придонесува кон одредбите на

Програмата за реформа на УЈФ, која го поддржува дијалогот со ЕУ и помага во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку институциите на Северна Македонија, на патот за пристапување во ЕУ.

Во рамки на оваа мерка планирана е *„Имплементација на современи системи во насока на усогласување со Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), интеграција со европските системи и набавка на соодветен хардвер“*. Имено, Царинската управа се стреми да биде „СМАРТ“ што е во согласност со политиката на Светската царинска организација, а тоа значи: безбедни граници, автоматизација, следливост и мерливост, подобрување на управувањето со ризик и пред сè, следење и примена на најновата технологија.

Во контекст на реализација на мерката и предвидените активности во извештајниот период тековно се реализираат активности преку кои се применуваат современи стандарди и практики при дефинирањето и реализирањето на деловните побарувања на ЦУРСМ, со користење на соодветна проектна Методологија за имплементација на нови концепти и ИТ решенија, докажани на ИТ пазарот. Исто така, континуирано се работи на подобрување на протоколот на информации помеѓу сите чинители во активностите поврзани со Царинската управа. Сервиси за размена на податоци од СОЦДАД со други институции се одвива преку Платформата за интероперабилност на МИОА. Во 2023 година организирани се повеќе обуки за корисниците на царинските ИТ системи и тоа: четири обуки за надворешни корисници на која учествувале 103 слушатели, како и четиринаесет обуки за вработени кои ги управуваат или користат ИТ системите на ЦУ со 569 слушатели, со што се исполни таргетот за 2023 година. Царинската управа има развиено веб сервиси од царинските системи и истите ги има ставено на располагање за размена на другите владини институции. Досега, Царинска управа има потпишано Договори/Меморандуми за електронска размена на податоци преку овие веб сервиси (на принцип систем – систем), со следните институции: Министерство за внатрешни работи, Државен пазарен инспекторат, Народна Банка на Република Северна Македонија и Државен завод за статистика.

Во извештајниот период, исто така, континуирано се спроведуваат активности за развој на екстерниот и владиниот домен и зголемување на транспарентноста и навременото информирање на сите учесници во царинските постапки, како и на корисниците на ИТ системите, преку зголемена примена на интернет, интранет и современите социјални мрежи.

Царинската управа работи и на воведување на целосна без хартиена околина во царинската постапка, преку имплементација на електронски системи од програмата е-Царина, односно Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), што се компатибилни со системите и постапките во Европската унија. Во моментот, се подготвуваат технички спецификации за системите кои ќе се развиваат во претстојниот период, а средствата за финансирање на спроведувањето се очекува да бидат обезбедени од ИПА 3 фондовите.

Во врска со подготовките за интерконекција и интероперабилност со системите на ЕУ, обезбедени се средства од националниот буџет кон крајот на април 2023 година започна реализација на Проектот за развој и имплементација на транзитниот систем НКТС фаза 5 (со што се надмина ризикот од доцнење при спроведување на ИПА 3 програмата за 2021 година, за која Рамковниот договор е ратификуван во ноември, а Финансиската спогодба во декември 2022 година). Царинската управа подготви Национален проектен план за имплементација што беше ревидиран со изведувачот во согласност со нивниот проектен план.

Согласно спроведената анализа за потребните интерфејси за поврзување на НКТС 5 со останатите царински системи, изведувачот заедно со одговорната Работна група го подготвува документот за интеграции со СОЦДАД, ИТО и со ЕКСИМ.

Воспоставено е поврзување на Царинската управа со соодветна инфраструктура (CCN/CSI, како и ieCA & STA CONF), односно системи потребни за спроведување на тестирањата на новиот систем. По завршување на инсталацијата на новиот систем НКТС 5, ќе продолжат неопходните тестирања за негово пуштање во продукција.

Предвидени се обуки за користење на НКТС 5 за царинските работници како и за економските оператори. Транзицискиот период (воведување на фаза 5) ниво на ЕУ завршува во јануари 2025 година.

Надградба на системот Интегрирана тарифна околина (ИТО)

Во рамки на годишниот договор за одржување на системот Интегрирана тарифна околина (ИТО) заклучно со септември 2023 година, извршена е негова надградба, овозможено е управување со привилегиите на корисниците на системот преку LDAP протокол (AD - active directory) на ЦУ, поврзување на ИТО системот со АД на ЦУ, како и измена на постојните и креирање на нови улоги во системот. Поставена е алатка за креирање на audit log на апликативно ниво, која нуди информации за сите активности (измена на податоци, бришење и креирање на нови податоци вклучувајќи адреси од каде се поврзал корисникот на системот). Во функција е ставен Модулот за управување со примероци на печати, пломби и потписници на царински органи и други тела учесници во царински постапки со адаптација на модулот на потребите на царината на национално ниво. Во тек е надградба на Модулот за електронско поднесување на Барање за задолжителна тарифна информација (ЗТИ) и негова интеграција со системот за спроведување на извозни и увозни постапки (СОЦДАД). Се изработуваат нови или се вршат измени и надградби на воспоставените интерфејси за комуникација (веб сервиси) со другите ИТ системи во зависност од потребите.

На месечно ниво се следи безбедноста на системот, со доставување на извештај за направената проверка и преземените активности со предлог насоки за унапредување. Треба да се обезбедат консултантски услуги за развој на нова верзија/адаптација на

модулите на ИТО системот за примена на Царинскиот закон на Република Северна Македонија, усогласен со Царинскиот законик на Европската унија.

Во ноември 2022 г. започна примената на зелените царински декларации и царинењето притоа завршува за еден час. Царинската постапка се спроведува во целосна безхартиена околина, сите придружни документи кон декларацијата се приложуваат во електронска форма и постапката завршува автоматски за еден час со т.н. зелена царинска декларација. Ова е голема новина во царинското работење која на економските оператори им овозможува огромно забрзување на постапката, заштеда на време и ресурси. Истовремено, со ова Царинската управа станува институција со високо ниво на дигитализација, препознаена во земјата и во регионот. Царинењето за еден час се овозможува за увозни и извозни декларации кои се правилно пополнети и автоматски проверени, со електронски приложени сите документи и кои системот ги селектирал како не ризични, односно зелени, кои не подлежат на дополнителни проверки и контроли и за кои се платени или обезбедени царинските давачки. За оваа новина беа спроведени обуки за царинските службеници и економските оператори. Притоа економските оператори ги поздравиле заложбите на Царинската управа коишто се преземаат во континуитет за дигитализација и олеснување на трговијата, како важен фактор за зајакнување на конкурентноста на компаниите и економскиот развој на земјата.

Во извештајниот период, реализирани се и обуки за натамошно промовирање на поволностите за малите и средните претпријатија за примена на е-трговија.

Меѓународен договор за учество во Програмата на ЕУ -Царина, кој ќе го опфаќа периодот од 2021 -2027 година е потпишан од Европската комисија и Република Северна Македонија и истиот е ратификуван во јуни 2023 од Собранието (Сл. Весник бр. 129/23 од 21.6.2023 година). Потпишан е и Договор за грант за периодот 2021-2024 година (октомври 2023 година), со кој Програмата и официјално станува активна. Европската Комисија ѝ одобри на Царинската управа да земе активно учество во активностите од почетокот на програмата, со цел користење на придобивките од истата. Преку Програмата Царина на македонски јазик преведени се 20 курсеви за електронско учење и истите се достапни за царинските службеници и бизнис заедницата преку интернет страната на Царинската управа. Во рамките на Програмата се реализираат обуки, работилници, семинари, работни групи, состаноци, а царинските службеници ќе имаат можност да учествуваат на настани преку кои ќе се доближат до работата на царинските служби на земјите членки на ЕУ. Основна цел на Програмата е изучување, размена на знаења и искуства и запознавање со најдобрите практики во царинското работење на земјите од Европската унија и земјите од Западен Балкан вклучени во Програмата, како и реализација на стратешки политики и цели на ЕУ.

Исто така, се одвиваат активности за редовно одржување на постојните системи и хардверска инфраструктура за работа на ИКТ системите на Царинската управа. Воедно, во

тек е разгледување на потребите и можностите за натамошно подобрување на услугите на Царинската управа кон корисниците. Согласно тековното работење се врши соодветно усогласување на Системот за обработка на царински и акцизни документи - СОЦДАД во делот на акцизите и контролните функции со електронските акцизни документи.

Националниот едношалтерски систем (National Single Window - NSW), кој е во развој и имплементација, ќе овозможи хармонизација на процесите и податоците за обработка на дозволите од прекуграничниот проток на стоки, применувајќи ги при тоа прописите и техничките спецификации, согласно стандардите и практиките на ЕУ.

Преку изработка на соодветни интерфејси, во NSW се очекува да бидат соодветно интегрирани националните ИТ системи кои се користат во Царинската управа и другите владини институции, а кои опфаќаат бизнис процеси од прекуграничниот проток на стоки.

Сето ова има за цел обезбедување на поефикасна комуникација помеѓу институциите и бизнис заедницата во однос на прекуграничната трговија. Проектот е финансиран со кредит од Светска банка.

Во насока на успешна имплементација на проектот, во јануари 2023 година извршен е избор, а во март 2023 година беше потпишан договор за техничка поддршка со консултантски конзорциум, чии услуги ќе се користат во текот на сите проектни фази. Консултантските услуги опфаќаат поддршка при зајакнување на капацитетите на институциите кои учествуваат во проектот, управување со промени, усогласување на законската рамка неопходна за регулирање на функционирањето на системот, набавка на хардверска опрема, развој на софтверско решение, како и поддршка при имплементација и мониторинг.

Во текот на изминатите месеци, работната група за имплементација на Националниот едношалтерски систем формирана на национално ниво, во соработка со консултантскиот тим интензивно работеше на креирање на техничка спецификација како дел од тендерската документација за набавка на хардверска опрема и услуги за развој на софтверско решение за системот. Активноста е во завршна фаза.

Во наредниот период за осовременување на ИКТ структурата планиран е развој и имплементација на податочен склад (Data Warehouse). Имплементацијата на податочниот склад има за цел да обезбеди централизирана база на еднозначни и квалитетни податоци како основа за квалитетен процес на одлучување и во крајна линија подобрување на деловните процеси во Царинската управа за подобра заштита на домашниот пазар.

Овој проект (за кој се подготвува програма за имплементација) ќе се финансира преку грант добиен од Владата на Република Кореја, за што во октомври 2023 годинава беше потпишан Меморандум за соработка.

Во рамки на ИПА 2 Проектот за набавка на ИКТ опрема и системски софтвер, реализирана е надградба на ИКТ инфраструктурата на податочниот центар на примарната локација и инсталирана и конфигурирана е опрема на оддалечена локација („Disaster Recovery “). Опремата за Центар за опоравување од катастрофи е испорачана, инсталирана, тестирана и во согласност со техничките спецификации на договорот за набавка.

ИКТ системот е подготвен за миграција на новиот хардвер и софтвер. По завршувањето на сценаријата за тестирање на миграција и репликација на податоци, опремата за локацијата на Центарот за опоравување од катастрофи беше подготвена и е пренесена и инсталирана. Затоа, миграцијата, надградбата на базата на податоци и репликацијата на други ИКТ системи на оддалечена локација на Центарот за опоравување од катастрофи е во тек и опремата е оперативна. Царинската управа има обезбедено договор за одржување на опремата.

Столб III - Планирање и буџет

Приоритет 1. Буџетско планирање

Мерка 1: Унапредување на среднорочно планирање

Клучни елементи на среднорочната фискална политика претставуваат редизајнирањето на буџетската политика и фискална консолидација, кои се во насока на поддршка на макроекономската стабилност, забрзување на економскиот раст, а со тоа и зајакнување на потенцијалот за раст на домашната економија. Покрај определбата за фискална консолидација и буџетски заштеди, продолжува поддршката на економијата со инвестиции на инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку зголемено учество на капиталните расходи, како и зајакнување на транспарентноста и отчетноста. Фискална консолидација продолжува преку поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку зголемено учество на капиталните расходи, како и зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии. Од суштинско значење е учеството на капиталните расходи со просечно учество околу 5% во БДП на годишно ниво, преку кои би се генерирал економски раст и развој.

Со фискалната политика се предвидува етапна фискална консолидација, при што со новите фискални проекции годишното ниво на буџетскиот дефицит е конзистентно со проекциите во претходната фискална стратегија. Притоа, буџетскиот дефицит е намален како процентуално учество во БДП и тоа од: 4,6% во 2023 година, 3,4% во 2024 година, 3,0% во 2025 година, 3,0% во 2026 година, 2,8% во 2027 година и 2,5% во 2028 година.

Како позначајни активности кои придонесуваат кон подобрувањето на среднорочното планирање, а се опфатени со Ревидираната Фискалната стратегија 2024 – 2028 се:

- среднорочна фискална стратегија во согласност со среднорочните фискални цели и стратешките приоритети на Владата преку кој се овозможува следење на динамиката на приходите и расходите во однос на фискалните цели,
- содржани се среднорочни насоки и цели на фискалната политика, основни макроекономски проекции, износите за главните категории проценети приходи и расходи, како и проекциите за буџетскиот дефицит и долгот;
- содржани се проекции на среден рок за локалната власт и јавните претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост, со цел фискалната политика да биде одржлива на среден рок, со фискалните проекции предвидена е рамка за постигнување на нумеричките фискални правила, кои се дизајнирани да бидат усогласени и конзистентни со фискалните правила на ЕУ. Нумерички Фискални правила за прв пат се воведуваат со новиот Закон за буџети,
- дополнителни квалитетни податоци и анализи во насока на подобро и покредибилно планирање,
- поширок опсег со податоци во наративниот дел, базиран на секторски пристап со нови табели и графикони за централниот буџет и буџетот на локалната самоуправа, како и податоци за проекти финансирани со средства од ИПА,
- компаративна анализа на проекциите со податоци од претходната фискална стратегија, како и споредба со проекциите на други домашни и меѓународни институции,
- консолидиран и среднорочен пристап на презентирање на податоци за државните компании претставува солидна основа за унапредувањето на среднорочното планирање.

Мерка 2: Подобро Буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност

Рамката за водење на одржлива фискална политика, зголемување на буџетската дисциплина и одговорност е утврдена со новиот Закон за буџети, кој Собранието го донесе во септември 2022 година.

Буџетот за 2023 година е конзистентен со Планот за фискална одржливост и поддршка на економскиот раст, кој е заснован на:

- фискална консолидација – преку утврдување на мерки за рационализација по одделни категории на расходи, активности и мерки за подобрувањето на ефикасноста и ефективноста на системот за наплата на јавните приходи;

- конзистентност на политиките во процесот на буџетско планирање – преку целосна поврзаност на буџетското планирање со Програмата на Владата, секторските стратегии, како и поврзаноста со Програмата за економски реформи;
- развој на повеќегодишни индикатори за мерење на успешноста во реализацијата на политиките во буџетот – со цел мерење на ефектите од буџетските расходи во однос на резултатите при обезбедувањето јавни добра и услуги кои ги даваат буџетските корисници.

Преку ИПА проектот „Зајакнување на буџетското планирање, извршување и внатрешна финансиска контрола“ реализирани се обуки за програмско буџетирање и изработка на подзаконските акти на новиот Закон за буџети.

Истовремено, реализирани се две мисии со експерт од Меѓународниот монетарен фонд за развој на капитално буџетирање и структура на буџетот (општ, посебен и развоен дел). Во насока на јакнење на процесот на буџетска подготовка и извршување и известување согласно со новиот Закон за буџети, континуирано се реализираа мисии со U.S. Department of the treasury, а особено значајна е и изработката на новите класификации согласно одредбите на новиот Закон за буџети.

Во последната недела од август 2023 до прва недела од септември 2023 година, реализирана е мисија од Меѓународниот монетарен фонд, на тема „Преглед на трошоци“ која особено е значајна во разбирањето за анализата на трошоците на Буџетот, како една од клучните цели и пустилати на процесот на фискална консолидација.

Мерка 3: Фискална консолидација за етапно и одржливо намалување на буџетскиот дефицит

Фискална консолидација продолжува преку поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку зголемено учество на капиталните расходи, како и зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии.

Планот за фискална одржливост и поддршка на економскиот раст е заснован на Фискална консолидација преку утврдување на мерки за рационализација по одделни категории на расходи, активности и мерки за подобрувањето на ефикасноста на системот за наплата на јавните приходи кои ќе обезбедат поголема наплата и подобрување на приходната страна на буџетот и намалување на јавниот долг под 60% од БДП на земјата на среден рок.

Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции

Мерка 1: Планирање на одржливи нивоа на инвестиции

Во 2023 година, фокусот на МФ беше ставен на екипирање на Секторот за управување со јавни инвестиции со квалификуван кадар и развивање на нова методологија за проценка,

избор и приоритизирање на проектите за јавни инвестиции. Во моментот, Секторот за управување со јавни инвестиции брои 6 вработени, од 14 планирани. Во тек е постапка за вработување на двајца нови вработени во Секторот.

Мерка 2: Подобрена проценка на проекти, селекција и алокација на ресурси за капитални инвестиции

Процесот на изготвување на Уредбата за ПИМ како подзаконски акт кој произлегува од новиот ОБЛ и релевантните објаснувачки документи (Прирачник и Упатства) започна во јули 2023 година, со техничка помош обезбедена од Светска банка (финансирана од ЕУ) и е во фаза на финализирање.

Состанокот на работната група за имплементација на Акцискиот план за спроведување на препораките од Проценката за управување со јавни инвестиции кој се одржа во Министерство за финансии на 15.12.2023, беа презентирани нацрт Уредбата и нацрт Прирачникот за управување со јавни инвестиции.

Во рамките на истата задача се планира да се спроведе обука на кадарот за примена на методологијата, а ќе започне по усвојување на соодветната законска регулатива од страна на Владата.

Мерка 3: Ефикасен и ефективен мониторинг на капитални инвестиции

Новата ПИМ Уредба и Методологија, кои во моментот се развиваат со техничка помош од Светска банка се во фаза на финализирање, со што треба да воспостават правила и процедури за следење на проектите.

На барање на МФ, во периодот од 20 до 23 март 2023 година беше спроведена мисија на ФАД на ММФ за дополнително дефинирање на главните работни процеси за ПИМ и истражување на опциите за нивно интегрирање во процедурите за подготовка на буџетот.

Мисијата, исто така, разговараше за развој на краткорочно ИТ решение за управување со јавни инвестиции (ПИМИС) за да се приберат основни информации за јавните инвестициски проекти и да се создаде база на податоци за управување со податоците за проектот од почетната фаза до фазата на мониторинг (вклучувајќи ги влијанијата поврзани со климатските промени врз инфраструктурата). Ова краткорочно решение се очекува да го премости периодот додека новиот ПИМ-модул на ИФМИС стане оперативен.

Процесот на имплементација на таквото краткорочно ПИМИС решение ќе продолжи откако Секторот за ПИМ ќе дизајнира проектен концепт (PCN) кој ќе ги замени постоечките формулари за собирање податоци за проектот.

Исто така, резултатите од оваа мисија му помогнаа на Секторот за ПИМ да обезбеди инпут за изготвување на барањата за техничката спецификација за ПИМ модулот на ИФМИС (април 2023 година).

Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Мерка 1: Воспоставување на различни фондови во институциите и развој на различни финансиски инструменти

Со оваа мерка е предвидено воспоставување на 6 различни фондови кои во рамките на овој Приоритет имаат за цел да овозможат полесен пристап до финансиски средства на компаниите, финансирање на инвестиции во областа на енергетската ефикасност, поддршка на компаниите ориентирани кон извоз, поттикнување на иновативни дејности. Досега, во рамки на оваа мерка се воспоставени два од шесте предвидени фондови. Станува збор за Гарантниот фонд и Фондот за развој кои се воспоставени и функционираат во рамките на Развојната банка на Република Северна Македонија (РБСМ). Предлог-законот за изменување и дополнување на Законот за Банката за развој на Северна Македонија беше усвоен од Владата на 25 јули 2023 година, а потоа беше усвоен во Собранието на 3 октомври 2023 година. Со тоа, е создадена правната рамка за Фонд за енергетска ефикасност и можност за негова имплементација. Во однос на фондот кој треба да се воспостави во ДТИРЗ, измените од Законот за ТИРЗ со кои ќе се овозможи ДТИРЗ да основа и управува со фондот се во владина процедура. Во понатамошниот период треба да се воспостават и другите фондови предвидени во рамки на оваа мерка.

Мерка 2: Јакнење на капацитетите на различни институции

Мерката има за цел да се обезбеди ефективна реализација на планот за забрзан економски раст, преку поставување на структура на управување, којашто ќе го покрива целиот процес на управување со проекти, вклучувајќи и повратна спрега за да се забрза ефективноста во текот на годините. Кај оваа мерка се предвидени 3 активности кои опфаќаат воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти, воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука. Воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти е во владина процедура, додека пак воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука како единици треба да бидат воспоставени во следниот период.

Столб IV - Јавни набавки

Приоритет 1. Политика за јавни набавки

Мерка 1: Зајакнување на институционалниот капацитет

Во однос на унапредувањето на соработката меѓу клучните институции во системот за јавни набавки, Советодавното тело одржа 2 редовни состаноци, каде се покренала и разговараа различни прашања поврзани со јавните набавки. Исто така, институциите надлежни за реализација на Стратегијата за јавни набавки одржаа 2 состаноци на кои се разгледуваше статусот на мерките и активностите од Стратегијата. Подготовката на Нацрт – Годишен извештај за реализација на Стратегијата за 2023 и нацрт – Акциски план за 2024 е во финална фаза. Дополнително, Бирото за јавни набавки подготви и проследи до ДЗР, ДКСК и КЗК Извештај од воспоставени индикатори за следење на ризиците во јавните набавки за 2022 година - Црвени Знамиња, со цел следење на ризиците во јавните набавки и потенцирање на можни коруптивни практики при спроведувањето на постапките. Извештајот е објавен и на веб страницата на Бирото за јавни набавки.

Со цел воспоставување на нов систем за едукација на БЈН, се уште се спроведува сеопфатна анализа на системот за едукација на Бирото за јавни набавки, која се очекува да биде завршена во 2023 година. Партнерите од Твининг проектот за „Зајакнување на функциите за буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, каде Бирото е корисник на Компонента 3, подготвија анализа и дадоа поединечни предлози во врска со Програмата и Системот за едукација. Во анализата ќе бидат вклучени и одредени препораки од Европската комисија и СИГМА (Заедничка иницијатива на ОЕЦД и Европската унија) кои се однесуваат на професионализација на лицата за јавни набавки. Имајќи го предвид горенаведеното, Бирото за јавни набавки, врз основа на фактичката ситуација ќе го преиспита концептот за сертификација и ресертификација на службениците за јавни набавки и ќе креира програми за едукација кои што се модернизирани, унапредени и подобрени.

Сепак, клучен предизвик е донесувањето на законските измени во врска со системот за едукација. Спроведената анализа и новите програми за службениците за јавни набавки потребно е да овозможат континуирано да се зголемува знаењето, вештините и добри практики на лицата кои ги спроведуваат јавните набавки. Истовремено, анализата на евалуационите прашалници од спроведените обуки за сертификација и ресертификација е завршена, детектирани се слабостите и земени се предвид сугестиите и предлозите од кандидатите.

Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)

Целта на овој приоритет е воведување на нови политики во сферата на јавно приватно партнерство во Република Северна Македонија и обезбедување на сите предуслови во

развојот на ефективен систем за јавно приватно партнерство кои ќе овозможат активирање на досега неактивни средства за изградба на големи објекти и објекти од јавен интерес, истовремено стимулирајќи ја конкуренцијата и постигнувајќи најповолна вредност за парите.

Предлог Законот за јавно приватно партнерство е во фаза на доставени барања на мислења до релевантните институции. Предлог-законот за јавно приватно партнерство и Предлог-законот за концесии на добра од општ интерес ќе бидат доставени во владина процедура по завршувањето на изборите и по комплетирањето на мислењата од релевантните институции.

Мерка 1: Воспоставување на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство (ЕЕСЈПП)

Со оглед на тоа што ефективната имплементација на законот е тесно поврзана со воспоставување на ЕЕСЈПП, односно целокупниот процес е дигитализиран, неопходно е обезбедување на финансиски средства за набавка на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство и Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство. Успешноста на реализацијата на мерката зависи од сè уште отвореното прашање за обезбедување на финансиски средства (донатори/буџет), за таа намена и завршување на процесот на носење на законот.

Мерка 2: Заокружување на правната и регулативна рамка во областа на јавно приватно партнерство.

По донесувањето на Законот за Јавно приватно партнерство ќе бидат донесени 13 подзаконски акти од страна на министерот за економија и истите ќе бидат објавени во Службен весник на Република Северна Македонија. Со подзаконските акти подетално ќе се пропишат правилата за: Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство, ЕЕСЈПП, критериумите за подготовка на проектите за ЈПП, Физибилити студијата, договорот за ЈПП, планирањето, извештаите и сл. Успешноста на реализацијата на оваа мерка зависи од завршување на процесот на носење на законот.

По донесувањето на Законот за концесии на добра од општ интерес ќе бидат донесени 2 подзаконски акти од страна на Министерот за финансии.

Мерка 3: Зајакнување и развој на капацитетите на Министерството за економија во областа на јавно приватно партнерство

Согласно предложената регулатива за јавно приватно партнерство и доследна имплементација на истата има потреба од зголемување на бројот на државни службеници за навремено извршување на сите активности во рамките на своите надлежности. Постои голема потреба за зајакнување на капацитетот преку вработување на стручен кадар којшто

има соодветно искуство во оваа област, кое би се рефлектирало на постигнување на потребното ниво на ефикасност на Министерството за економија, а аналогно на тоа и на правилно функционирање на системот на јавно приватно партнерство во целина. Во извештајниот период јануари-јуни 2023 година не е реализирано ново вработување во Министерството за економија во областа јавно приватно партнерство.

Приоритет 3. Механизам за жалба

Мерка 1. Зајакнување на правната и регулативна рамка на правната заштита во процесот на јавните набавки

Активноста изготвување на посебен закон за правна заштита во областа на јавните набавки подразбира целосно подобрување на системот за правна заштита во јавните набавки преку развивање на нови алатки за стекнување на теоретско и практично знаење, професионални вештини и компетенции за професионално, економично, ефикасно и ефективно спроведување на постапките за јавни набавки на сите нивоа. Во моментот се прави компаративни анализи и се согледуваат искуствата од земјите членки на ЕУ за да може да се почне со подготовка на посебниот закон за правна заштита во областа на јавните набавки.

Мерка 2: Зајакнување на административниот капацитет на ДКЖН

Со цел зајакнување на капацитетите на ДКЖН за постигнување на потребното ниво на ефикасност на ДКЖН и за правилно функционирање на системот на јавни набавки во целина потребно е зголемување на бројот на државни службеници во стручната служба на ДКЖН, со што би се зголемила транспарентноста, ефикасноста и ефективноста на ДКЖН. Во извештајниот период јануари- декември 2023 година не е реализирано ново вработување во ДКЖН.

Столб V - Интегрирани јавни финансии

Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИФМИС) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети

Мерка 1: ИФМИС е целосно оперативен со цел поддршка на спроведувањето на реформите на Законот за буџети

Во рамките на оваа мерка се вклучени 3 активности: (1) Развивање на ИФМИС како интегриран централизиран веб-базиран систем што го подржува децентрализираното работење, (2) Проширување на ИКТ инфраструктурата на МФ (во согласност со „whole-of-government“ пристап) во која ИФМИС ќе биде интегриран и (3) Зајакнување на капацитетите (Работна група за реформи на Законот за буџети), обука и управување со

промени за поддршка на реформите на Законот за буџети и функционирањето на ИФМИС на ниво на целата земја.

Основата за реализација на оваа мерка, односно приоритет, произлегува од Законот за буџетите, донесен во септември 2022 година, со одложена примена од 01 јануари 2025 година, а со кој се регулираат реформите во управувањето со јавните финансии. Имено, една од клучните реформи предвидени со овој Закон е воспоставувањето и имплементацијата на Интегриран Информациски Систем за Управување со јавните финансии (ИФМИС) со цел поддршка на имплементацијата на реформите предвидени во Законот, кои меѓу другото опфаќаат воспоставување на повеќегодишна буџетска рамка; воведување на функција за управување со јавните инвестиции; унапредување на извршувањето на буџетот преку автоматизиран систем за надзор над обврските, вклучувајќи повеќегодишни обврски и централизиран податоци за преземените обврски; управувањето со основните финансиски и нефинансиски средства на државата, како и унапредување на управувањето со долгот.

Проектот за развој и имплементацијата на ИФМИС (заедно со Проектот за развој и имплементација на Интегриран Даночен Информациски Систем и Проектот за развој и имплементација на Информациски Систем за Управување со Државна Помош) е поддржан со заем од Светската банка во износ од 20 милиони евра и грант средства од Европската комисија во износ од 5 милиони евра. Договорите за заем од Светската банка и грант од Европската комисија беа склучени во јануари 2023 година.

Дел од средствата од заемот од Светска банка се наменети за воспоставување на Проектна единица (ПЕ) за реализација на „Проект за градење ефективни, транспарентни и одговорни институции за управување со јавни финансии,“ во чии рамки се развојот и имплементацијата на ИФМИС системот. Кадровското екипирање на оваа единица се реализираше во мај 2023 година, со назначување на проектен менаџер на ПЕ, Специјалист за финансиски менаџмент и специјалист за набавки.

Согласно член 107 од Законот за буџетите, министерот за финансии во мај 2023 година формираше Работно тело (РТ), со мандат од 5 години, надлежно за имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација на кадар и анализа на сите процеси и функционалности на ИФМИС системот.

Во текот на 2023 година, РТ ги усвои условите за ангажирање на консултантска куќа која ќе обезбеди советодавна и техничка помош на РТ во процесот на развој и имплементација на ИФМИС и во процесот на управување со промените поврзани со ИФМИС. Условите за ангажирање на консултантска куќа беа одобрени од страна на Светска банка, по што во јули 2023 година беше објавен повик за изразување интерес од страна на економските оператори.

Исто така, РТ ја дополни функционалната и техничката спецификација за ИФМИС со нов модул за јавно-внатрешна финансиска контрола и со извештаи за фискалните ризици, по што и формално ја усвои, заедно со тендерската документација за набавка на ИФМИС. Тендерската документација, како и функционалната и техничката спецификација беа одобрени од страна на Светска банка, по што во ноември 2023 година беше објавен јавен повик за набавка на ИФМИС.

Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници

Мерка 1: Зајакнување на сметководствениот систем со примена на нови сметководствени практики

Во 2023 година се одржаа две мисии на консултантите ангажирани преку Проектот на УНДП во врска со подготовката на Стратегијата за унапредување на сметководството за буџетите и буџетските корисници. На мисијата која се одржа во месец јуни 2023 година беше презентирана подготвената ГАП анализа за воведување на пресметковното сметководство во Република Северна Македонија и подготвената Стратегија со Акцискиот план. По донесувањето (усвојување) на Стратегијата, ќе се започне со изготвување на нова регулаторна рамка преку која ќе се спроведат реформи во областа на буџетското сметководството во насока на усвојување на нови сметководствени практики и стандарди за финансиско известување во јавниот сектор.

Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Мерка 1: Воспоставување на Академија за јавни финансии

Академијата за јавни финансии беше формирана согласно со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии со бр. 01-11277/1 од 29 декември 2022 година.

Процесот на пополнување на работните места во Академијата за јавни финансии е започнат. Во Академијата пополнети се 7 работни места. Во тек е јавен оглас за пополнување на 2 работни позиции и 1 постапка за спогодбено преземање од друга институција.

Процесот на обезбедување на простории во министерството е започнат и се очекува истите да бидат оперативни во текот на 2024 година.

Мерка 2: Изработка и имплементација на курикулум

Со поддршка на експерти од ЦЕФ, Љубљана, тимот на Академијата подготви Методологија за работа на Академијата за јавни финансии, како и спроведе анализи за потреба од обука и согласно истите изготви Годишна програма за обука за 2024 година.

Мерка 3: Меѓуинституционална соработка

Во октомври и ноември 2023 година, тимот од Академијата ги посети ЦЕФ Љубљана и Националната академија за финансии и економија при Министерството за финансии на Холандија, преку кои Академијата оствари интер - институционална соработка со размена на искуства.

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

Приоритет 1. Финансиско управување и контрола

Мерка 1: Воспоставување на сеопфатен систем на контроли во финансиското управување заснован на управување со ризик

Подготвен е нацрт Прирачник за финансиско управување и контрола и нацрт Упатство за начинот на спроведување преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола.

Овие нацрт документи ќе бидат изготвени/усогласени во финална верзија за објавување на веб страната на Министерство за финансии по донесувањето на Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор.

Во функција на зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола, со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии од 29.12.2022 година, во рамки на Централната единица за хармонизација, основано е Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија. Во централната единица за хармонизација вработени се две нови лица, а со постапка на интерно унапредување, пополнети се работните места Раководител на ЦЕХ, Помошник раководител на ЦЕХ и Раководител на одделението за проверки на квалитет. Во 2024 година треба да продолжи екипирањето на ова одделение.

На 181-та седница на Владата на РСМ одржана на 29.08.2023 година усвоен е „Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2022 година“ со соодветни заклучоци за унапредување на системот на јавна внатрешна финансиска контрола.

Централната единица за хармонизација во соработка со експертите од твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање извршување и внатрешна контрола,“ во извештајниот период ги спроведе следните активности:

- Подготвен нацрт Правилник за начинот на извршување на активностите во надлежност на Единицата за финансиски прашања;

- Развој на контролни активности за превенција од идно креирање долгови во 5 пилот институции;
- Две еднодневни работилници за вработените во Единиците за финансиски прашања на централно и локално ниво на тема „ФУК - практична имплементација за буџетските корисници на централно и локално ниво“;
- Менаџерска отчетност:
  - Анализа на регулативата поврзана со менаџерска отчетност;
  - Прашалник и интервјуа со вработени од 5 пилот институции;
  - Извештај за фактичката состојба со препораки за пилот институциите.
- Процес на управување со ризици:
  - Анализа на регулативата поврзана со управување со ризици;
  - Прашалник и интервјуа со вработени од 5 пилот институции;
  - Извештај за фактичката состојба со препораки за пилот институциите;
- Процес на пренесување на информации и комуникации:
  - Анализа на регулативата поврзана со процесот;
  - Прашалник и интервјуа со вработени од 5 пилот институции;
  - Извештај за фактичката состојба со препораки за пилот институциите;
- Две еднодневни работилници за вработените во ЕФП и координаторите за управување со ризици на централно и локално ниво на тема „ЕФП - координативна улога за развој на ФУК и процес на управување со ризици“;
- Подготвена е нацрт верзија на упатство на проверка на квалитет на финансиското управување и контрола;
- Започнати се активности за спроведување на три пилот проверки на квалитет на финансиското управување и контрола (една пилот проверка е во тек).

Приоритет 2. Внатрешна ревизија

Мерка 1: Зајакнување на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија во министерствата

Согласно заклучокот на Владата по Годишниот извештај за функционирање на системот за јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година, од страна на министерствата до ЦЕХ беше потребно да достават планови за организирање и екипирање на единиците за внатрешна ревизија во министерствата. Министерството за финансии - ЦЕХ, врз основа на добиените податоци од министерствата направи анализа на истите и подготви и достави информација до Владата на 31.03.2023 година.

По однос на зајакнување на единиците за внатрешна ревизија во министерствата во декември 2023 година беше подготвена и доставена за усвојување до Владата „Информација за постапување на министерствата по Заклучок бр.2 по усвоениот „Годишен извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година,,⁹

Во насока на зајакнување на капацитетите на ЦЕХ за вршење преглед на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија, со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии од 29.12.2022 година е основано Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија во рамки на Централната единица за хармонизација. Во централната единица за хармонизација вработени се две нови лица, а со постапка на интерно унапредување, пополнети се работните места Раководител на ЦЕХ, Помошник раководител на ЦЕХ и Раководител на одделението за проверки на квалитет. Во 2024 година треба да продолжи екипирањето на ова одделение.

Централната единица за хармонизација во соработка со експертите од твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање извршување и внатрешна контрола,, во извештајниот период ги спроведе следните активности:

- Подготвен е Нацрт Правилник за континуирано професионално усовршување на внатрешните ревизори;
- Две еднодневни работилници за внатрешните ревизори на централно и локално ниво на тема „Разбирање и практични искуства во процесот на ревизија базиран на ризици“;
- Подготвено е нацрт Упатство за спроведување на проверки за квалитет на внатрешната ревизија;
- Две еднодневни работилници за раководителите на единиците за внатрешна ревизија и внатрешните ревизори на централно и локално ниво на тема „Програма за обезбедување и унапредување на квалитетот“;

---

⁹ На 221 седница на Владата на РСМ одржана на 16.01.2024 година со Заклучоци за зајакнување на единиците за внатрешна ревизија во министерствата усвоена „Информација за постапување на министерствата по Заклучок бр.2 по усвоениот „Годишен извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година,, од страна на Владата на Република Северна Македонија на седумдесет и деветтата седница, одржана на 6 септември, 2022 година“. Притоа, со Заклучокот бр.1:„Се задолжуваат Министерството за култура, Министерството за информатичко општество и администрација, Министерството за локална самоуправа и Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците до 30.09.2024 година, со спроведување на постапка за мобилност преку распоредување или преземање, да ги екипираат единиците за внатрешна ревизија со најмалку двајца вработени“ и со Заклучок бр.2:„Се задолжуваат сите министерства чиишто единици за внатрешна ревизија не се екипирани со минималниот број на вработени лица согласно законски утврдените критериуми, со спроведување на постапка за мобилност преку распоредување или преземање во следните 18 месеци (сметано од денот на усвојување на Информацијата) да преземат мерки за екипирање на единиците за внатрешна ревизија, согласно утврдените законски критериуми“

- Започнати се активности за спроведување на три пилот проверки на квалитет на работењето на единиците за внатрешна ревизија (две пилот проверки се во тек);
- Подготовка на дел од Прирачникот за внатрешна ревизија (ИТ ревизија).

Приоритет 3. Финансиска инспекција

Мерка 1: Зајакнување на институционалната основа на функцијата на финансиската инспекција

По спроведената јавна консултација со објавување на ЕНЕР и усогласување на текстот со ДГ Буџет, СЕП, СЗ и МИОА, на 30 јануари 2023 година Собранието го усвои новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.19/23). По влегувањето во сила на новиот Закон, на 7 февруари 2023 година, во извештајниот период заклучно со 31 декември 2023 година, отпочната и во финална фаза е постапката за изготвување нацрт подзаконски и интерни акти. Имено, во финална фаза на подготовка е Упатство за начинот на следење, мерење и проценка на ефективностата на финансиската инспекција во јавниот сектор, како основа за доделување награда за најдобар инспектор согласно законски утврдени критериуми. Процедурата за вршење на финансиска инспекција со прилози кон истата е подготвена и пратена на разгледување до тимот за квалитет.

Во рамки на ИПА Твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, подготвена е Методологија за собирање и обработка на статистички податоци со индикатори за следење, мерење и проценка на ефективностата на финансиската инспекција во јавниот сектор.

Согласно новите правилници за организација и систематизација на Министерството за финансии, во периодот 2023 година реализирана е постапката за унапредувања на 4 вработени во финансиската инспекција во јавниот сектор и иницирана е постапка за унапредување на уште 1 вработен во финансиската инспекција.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период за подобрување на имплементацијата на активностите и постигнување на планираниот резултат се однесуваат на финализирање на постапката за воведување систем на годишно наградување на финансиските инспектори базиран на резултати, преку доработка и донесување на Упатство за начинот на следење, мерење и проценка на ефективностата на инспекторите, како основа за доделување награда за најдобар инспектор согласно законски утврдени критериуми и доделување награда за најдобар финансиски инспектор за 2024 година и унапредување на вработените во финансиската инспекција, како и реализација на нови вработувања во финансиската инспекција.

Мерка 2: Зајакнување на капацитетот на човечките ресурси на финансиска инспекција

Во рамки на ИПА Твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, Програмата за теоретска обука и практична работа за стекнување лиценца за финансиски инспектор како и формата и содржината на потврдата за успешно завршена обука и Програмата за полагање испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор се во финална фаза на донесување. Воедно, во тек е преработка и донесување Програма за обуки за вршење финансиска инспекција.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период се однесуваат на финално одобрување и донесување на гореспоменатите документи: Програма за обуки за вршење финансиска инспекција, Програма за теоретска обука и практична работа за стекнување лиценца за финансиски инспектор како и формата и содржината на потврдата за успешно завршена обука и Програма за полагање испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор.

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

Приоритет 1. Надворешна ревизија

Мерка 1 : Зајакнување на правната рамка на надворешната ревизија

Во рамки на Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, изготвена е проценка на правната рамка за државната ревизија и дадени се препораки за постигнување уставна независност и зајакнување на финансиската и оперативна независност на ДЗР, во согласност со меѓународните стандарди и најдобрата практика на ЕУ.

Како резултат на овие активности, со поддршка на Твининг проектот, ДЗР изготви:

- Предлози за нацрт амандмани за изменување и дополнување на Уставот за регулирање на ДЗР како уставна категорија;
- Предлог нов Закон за државната ревизија со цел зајакнување на финансиската и оперативната независност на ДЗР.

Изготвениот предлог текст на уставни амандмани страна на Државниот завод за ревизија се доставени до Министерството за правда како надлежно министерство, до Собранието и Владата. Од страна на надлежните органи, ДЗР е информиран дека ваквата иницијатива е во насока на јакнење на независност на ДЗР и дека ќе биде земена во предвид, но со оглед на тоа дека се работи за сугестии кои бараат посебен третман во нашето законодавство и бара вклученост на сите засегнати страни во процесот, ДЗР ќе биде дополнително известен. Во таа насока се очекува дека надлежното министерство во координација со сите засегнати страни во процесот ќе достави иницијатива до Собранието на Република Северна

Македонија за воведување на Државниот завод за ревизија во Уставот на Република Северна Македонија, во насока на јакнење на независноста на ДЗР.

Новиот предлог Закон за државната ревизија предвидува зајакнување на финансиската и оперативна независност на Државниот завод за ревизија, постапувањето по препораките од страна на субјектите предмет на ревизија и создава можности за разгледување на конечните ревизорски извештаи од страна на Собранието. Ова се значајни подобрувања на законодавството за државната ревизија согласно барањата од Европската унија и Меѓународните стандарди за државна ревизија на врховните ревизорски институции (ISSAI). За овој предлог закон обезбедени се и мислења од твининг партнерите ВРИ на Република Хрватска и ВРИ на Република Бугарија, Генералниот директорат за буџет на Европската комисија и Развојната иницијатива на INTOSAI (ИДИ).

Во исто време, за овој предлог закон, Државниот завод за ревизија во соработка со Фондацијата за демократија на Вестминстер организираше настан/јавна расправа на која учествуваа претставници од Владата и Собранието, претставници од државните институции, Делегацијата на ЕУ во Скопје, професионалните институции, академската заедница, граѓанските организации и вработени од Државниот завод за ревизија.

Предлог Законот за државната ревизија од страна на Главниот државен ревизор беше предаден на Министерот за финансии на понатамошно постапување.

Во февруари 2023 година, Министерството за финансии го започна процесот на јавна консултација за Законот за државна ревизија на платформата Национален електронски регистар на прописи (www.ener.gov.mk). Министерството за финансии го достави нацрт-законот за државна ревизија до надлежните институции МИОА, Министерство за правда и Секретаријат за законодавство со цел обезбедување на нивно мислење. Во известувачкиот период Главниот државен ревизор одржа средби со министерот за правда и министерот за информатичко општество и администрација во врска со Законот за државната ревизија и во јуни 2023 обезбедено е мислење од Секретаријатот за законодавство.

По добивање на ова мислење ДЗР изготви нов нацрт- закон кој беше доставен до Министерството за финансии. Во идниот период се очекува иницирање на постапка за донесување на новиот Закон за државната ревизија и усвојување на уставните амандмани.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР

Активност 1: Изготвување на нови или подобрени стратешки, плански и методолошки акти на ДЗР

Годишната имплементација на новата Стратегијата¹⁰ за развој на Државниот завод за ревизија 2023 – 2027 година се спроведе преку активностите утврдени во Годишната

¹⁰ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20na_%20DZR_2023_2027.pdf).

програма за работа на ДЗР за 2023 година. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите и мерките утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година. Во 2023 година, ДЗР ја донесе новата Стратегија за управување со човечките ресурси 2024-2027, новата Стратегија за управување со ризици 2024-2027, како и Комуникациската стратегија 2024-2027 година. Овие стратешки документи се изготвени во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР 2023-2027 година, а нивната имплементација се очекува во 2024 година.

ДЗР донесе нови и подобрени методолошки акти, односно програми за ревизија на ЕЛС, а кои се во согласност со ISSAI, применливата рамка за финансиско известување и законската регулатива.

Со цел подобрување на презентацијата на ревизорските резултати и препораки, изготвена е нова структура и содржина на ревизорските извештаи за ревизија на регуларност (ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност), ревизија на усогласеност, ревизија на успешност, во согласност со ISSAI, која во месец февруари 2023 година беше донесена од страна на Државниот завод за ревизија.

Останатите методолошки акти од страна на ДЗР ќе бидат изготвени согласно планираните активности во стратешките и плански документи на ДЗР.

Активност 2: Зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите

Државниот завод за ревизија континуирано вложува во зајакнување на вештините и знаењата на државните ревизори, преку што се обезбедува дополнителен квалитет во работењето и задржување на професионалниот интегритет како институција која е носител на напредокот во управувањето со јавните средства. Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2023 година¹¹ се спроведе со користење на внатрешни ресурси, релевантни домашни и меѓународни експерти, како и со меѓународна поддршка и соработка со други ВРИ и други меѓународни организации.

Во известувачкиот период 2023 година, главниот државен ревизор потпиша меморандуми за разбирање со ВРИ на Република Полска, Република Словачка, Република Чешка, Босна и Херцеговина, Судот за ревизија на Република Словенија и Република Турција, за размена на искуства, организирање активности за прашања од заеднички интерес, како и спроведување на паралелни, координирани и заеднички ревизии. Исто така, потпишани се меморандуми за разбирање и соработка и со Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените – UN Women, како и со Министерството за надворешни работи и развој на британскиот Комонвелт и Фондацијата за демократија на Вестминстер во државата, како и со Управата за финансиска полиција и ЈЗУ Институт за трансфузиона медицина, со кој се предвидени повеќе области од заеднички интерес, особено во насока

---

¹¹ https://dzt.mk/sites/default/files/2022-12/Godisen_plan_KPU_2023.pdf

на стратешкото планирање, поддршка на извршување на ревизиите и комуникациски активности, спроведувања на истражувања, обуки и едукација.

Во 2023 година со поддршка на нашите партнери и соработници, ДЗР го имплементираше Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2023 година во кој фокусот беше ставен на подобрување на знаењето на државните ревизори во областа на сметководството и новите измени на законската регулатива, употребата на ИТ ресурси и ИТ алатки во ревизијата и безбедноста на информациите, ревизија на ЕЛС, и научените единици за квалитет и контрола на квалитетот, како и планирање на ревизијата и анализа на ризик, развивање на меки вештини, вовед во ревизија вредност за парите. Дополнително, 2 вработени во ДЗР присуствуваа на работилницата за ИСО 27001 - Имплементатор на безбедност на информации и 2 вработени присуствуваа на работилницата за ракување и известување за класифицирани информации. Исто така, во март 2023 година, во просториите на ДЗР се одржа работилница на која вработените во ДЗР разменија информации и искуства за имплементација на нови методолошки алатки/прирачници особено анекс документите кои се дел од нив.

Во рамките на Програмата за обука за ревизија на успешност за Западен Балкан и Турција, која ја спроведува Шведската национална ревизорска канцеларија се реализираа работилници за ревизија на успешност, на која ДЗР учествува со 2 ревизорски тима.

Во истиот период во рамките на воспоставената институционална соработка и потпишаниот Меморандум за соработка помеѓу ДЗР и Канцеларијата на главниот ревизор на Норвешка, во 2023 година, се одржаа серија на работилници со цел да се зајакнат капацитетите на ДЗР за вршење на високо квалитетни ревизии, кои ќе промовираат транспарентност, отчетност во областа на ревизијата на Република Северна Македонија и доброто управување со јавниот фонд, користење на ИТ во финансиската ревизија и човечки ресурси. Дополнително, вработените во ДЗР континуирано присуствуваат на работилници организирани од Агенцијата за заштита на правото за отворање пристап до информации од јавен карактер.

Вработени во ДЗР присуствуваа на онлајн-конференцијата „Подобрување на ефикасноста и транспарентноста на јавните набавки со фокус на зајакнување на контролната рамка во Португалија, организирана од Португалскиот суд на ревизори и ОЕЦД.

Во рамките на утврдувањето на проектните активности со ИФЕС, 7 државни ревизори ја посетуваат академијата за data science со цел да ги подобрат своите аналитички вештини кои се клучни вештини за анализата на податоците кои им овозможат полесно да се справат со деловните проблеми преку формирање на одлуки на најефикасен начин. Дополнително, 3 вработени од ДЗР успешно ја завршија Академијата за графички дизајн, цел подобра презентација на утврдените состојби во ревизорските извештаи. Исто така, со поддршка на ИФЕС партнерот, а со цел да се подобрат капацитетите на ДЗР за ревизија, се

изготви нов платформа за on-line учење и во исто време се разви првиот курс за ревизија на успешност.

Сериозниот пристап на Државниот завод за ревизија како институција која постојано вложува во унапредување и јакнење на капацитетите на своите вработени и подадената рака за успешна соработка со Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (ЦИПФА) и Меѓународната фондација за изборни системи (IFES), овозможи учество на 101 овластен државен ревизор кои во 2023 година се стекнаа со Меѓународен сертификат за управување со ризик од корупција. Во исто време 18 овластени државни ревизори зедоа активно учество на Обука на обучувачи на Програмата за спречување на корупцијата, како активност во рамки на проектот „Активност за антикорупција и интегритет“ кој Државниот завод за ревизија го спроведува со Меѓународната фондација за изборни системи (IFES), и со даржлива поддршка од УСАИД. Оваа работилница ја спроведоа обучувачите на СИПФА, со цел да се зголемат вештините и знаењата на вработените во ДЗР како идни обучувачи и предавачи за оваа програма. Програмата за спречување на корупцијата беше подготвена и развиена како амбициозна програма од Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал (UNODC) и Овластениот институт за јавни финансии и сметководство - СИПФА, а поддржана од Меѓународната фондација за изборни системи ИФЕС и УСАИД.

Државниот завод за ревизија, успешно ја заврши имплементацијата на Годишната програма за работа за 2023 година, во која беа содржи вкупно 66 ревизии од кои 48 ревизии на регуларност, 11 ревизии на успешност, 3 ревизии на усогласеност и 4 ревизии на спроведување на дадените препораки содржани во Конечните ревизорски извештаи од минат период (follow up ревизии). Сите конечни ревизорски извештаи се доставени до Собранието на РСМ и објавени на веб страната на ДЗР.

Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР за 2022 година е изготвен и доставен до Собранието во законски утврдениот рок, крајот на јуни 2023 година, и истиот е достапен на веб-страницата на ДЗР на три јазици: македонски, албански и англиски јазик (линк: https://dzt.mk/sites/default/files/2023-06/DZR_Godisen_izvestaj_2022_mkd_0.pdf).

Во месец декември 2023 година, ДЗР го донесе Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2024 година, како и Годишниот план за спречување на корупција за 2024 година, кои се објавени на веб страната на ДЗР. ДЗР во законски рок ја достави Годишната програма за работа на ДЗР за 2024 година до Собранието, во која е планирано да се извршат вкупно 73 ревизии од кои 61 се однесуваат на ревизија на регуларност, 11 ревизија на успешност, 1 ревизија на усогласеност. При утврдување на ревизии на успешност со оваа Годишна програма, како критериуми се земени предвид стратешките цели на ДЗР, целите на одржлив развој на ОН и критериумите утврдени со методологијата за оценка од страна на ОЕЦД- СИГМА.

Применувајќи го принципите на транспарентност и отвореност при подготовка на Годишната програма за работа, ДЗР овозможи и постави на својата веб страна „таб“ образец за барање на ревизија, како и по пат на користење на социјалните мрежи (FB) објави повик до сите заинтересирани правни и физички лица да достават барање за вршење на ревизија. Во Годишната програма за работа на ДЗР за 2024 година, од вкупно 78 пристигнати барања за вршење на ревизија, беа прифатени 23 барања, односно 29%.

Во извештајниот период, ДЗР учествуваше на билатерални и меѓународни состаноци и настани за професионален развој и размена на искуства заради подобрување на влијанието на ревизиите, од кои би се издвоиле: Контакт комитетот на шефовите на ВРИ на Европската унија и Европскиот суд на ревизори, во Лисабон, Португалија; втор состанок на Референтната група за проактивно застапување за независноста на ВРИ, во Прага, Чешка; студиска посета на Националната ревизорска институција (НАО) и Парламентот на Велика Британија; Годишен состанок на Работната група за јавен долг на INTOSAI (WGPD) во Каиро, Египет; состанок на Проектната група на ЕУРОСАИ во Рим, Италија; Глобален форум за антикорупција и интегритет на ОЕЦД во 2023 година - „Работиме заедно за зајакнување на интегритетот и борбата против корупцијата“; трета регионална работилница за Југоисточна Европа за подобрување на соработката помеѓу ВРИ и антикорупциските тела во Виена, Австрија; Тркалезна маса на тема „Вклученост на граѓанското општество за зголемување на разбирањето и влијанието на Врховните ревизорски институции“, организирана од СИГМА во Сараево, Босна и Херцеговина; Годишна конференција за јавни финансии 2023 година, во Лондон, Обединетото Кралство; студиска посета на ВРИ на Кралството Норвешка, ВРИ на Словенија, ВРИ на Турција, ВРИ на Ерменија и други.

Во 2023 година, врз основа на потпишаниот договор за соработка се спроведе кооперативна ревизија на успешност на тема “Родова еднаквост и еманципација на жените од руралните подрачја преку нивна инклузија на пазарот на труд “ помеѓу Државниот завод за ревизија на Република Северна Македонија, Врховната ревизорска институција на Албанија и Националната канцеларија за ревизија на Косово, во која ДЗР е координатор на оваа ревизија.

ДЗР како координатор на кооперативната ревизија на успешност на тема „Сопствените приходи на општините за обезбедување квалитетни услуги на граѓаните за време на пандемијата“, спроведена од ВРИ членки на Работната група на ЕУРОСАИ за ревизија на општините (ТФМА), успешно ја реализираше оваа активност во јуни 2023 година и го издаде заеднички извештај за оваа ревизија (линк до заедничкиот извештај: https://dzt.mk/sites/default/files/2023-09/Joint%20Report_Coop%20TFMA.p...). Во септември 2023 година, ДЗР беше домаќин на последниот состанок за презентација на заедничкиот извештај, на кој присуствуваа претставници на шест ВРИ кои учествуваат во

оваа ревизија: Албанија, Црна Гора, Полска, Романија, Словачка, Турција и Република Северна Македонија како координатор.

Активностите за понатамошно зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите се очекува да се одвива согласно стратешките и планските акти на ДЗР и согласно планираните проектни активности.

Активност 3: Зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни

Со поддршка на Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС),а со цел поголема транспарентност, отчетност и отвореност, како и поуспешно промовирање на резултатите во насока на зголемување на јавната свест за областите на корупција и утврдените состојби и работата на ДЗР, вработените од ДЗР и ДКСК во текот на дводневната работилница имаа можност да се запознаваат со најсуштинските предизвици во комуникацијата со медиумите.

Во 2023 година се одржаа повеќе работилници, со цел зајакнување на соработката помеѓу Државниот завод за ревизија и Јавното обвинителство на Република Северна Македонија (ЈОРМ), а во насока на запознавање на јавните обвинители со методологијата и пристапот на работа на ДЗР во подготовката и содржината на конечните ревизорски извештаи, како и запознавање на државните ревизори со јавно обвинителската постапка. Овие работилници се организираа со поддршка на WFD. Во декември 2023 година, двете институции ги усвоија интерните упатства кои се задолжителни насоки за постапување на двете институции и кои треба да придонесат за поефикасна комуникација и соработка помеѓу ДЗР и ЈОРМ.

ДЗР, претставуван од главниот ревизор активно учествуваше и во работата на Меѓуресорското тело за координација за координација на активностите против корупцијата. Ова тело е формирано со владина одлука со цел да се зајакне соработката меѓу надлежните институции заради унапредување на политиките и механизмите за превенција и справување со корупцијата.

Во насока на имплементација на Комуникациската стратегија на ДЗР 2020-2023, ДЗР креираше „Мејлинг листа на засегнати страни“ која на крајот 2023 година достигна број од 1.200 засегнати страни. ДЗР континуирано ги информираше засегнатите страни за резултатите од своето работење со доставување на конечни ревизорски извештаи, соопштенија за јавноста и медиумите и апстракти од секој ревизорски извештај, во насока на обезбедување што поголем опфат на засегнати страни и корисници на ревизорските извештаи.

Во текот на 2023 година се забележани вкупно 144.640 посети на веб-страницата на ДЗР, што покажува дека ДЗР го задржал високото ниво на транспарентност.

Во извештајниот период активно се користат и социјалните мрежи, вклучувајќи ја и Facebook страната на која забележани се 542.585 посети (просечниот број на дневни посети е 858 посети) и истата е следена од страна на 9.116 следачи. За периодот од ноември 2021 до 31.12.2023 година остварени се вкупно 1.270.694 посети на Facebook страната на ДЗР.

ДЗР изработи четири промотивни видеа¹² со цел олеснување и полесно разбирање од страна на граѓаните за значењето и улогата (Визијата и мисијата) на ДЗР. Објавата на промотивното видео насловено „Што е Државниот завод за ревизија?“¹³ оствари вкупно 55.203 посети.

Што е Државниот завод за ревизија?
*Подготовката на ова видео е поддржана од Иницијативата за демократија на Западен Балкан, програма на Фондацијата за демократија на Вестминстер. Содржината на ова видео не ги одразува ставовите или мислењата на Фондацијата за демократија на Вестминстер или Британската влада.

Post Insights

Што е Државниот завод за ревизија? *Подготовката на ова видео е поддржана од Иницијативата за...

Published by Zoran Bogoevski · June 1 · 🌐

Post Impressions	Post reach	Post Engagement
55,203	37,693	5,201

DZR_MK
Што е Државниот завод за ревизија? Learn more

Државниот завод за ревизија за 2023 година, ја спроведе јавната анкета во континуитет како алатка за истражување на мислењето и влијанието за работата на ДЗР кај засегнатите страни. Државниот завод за ревизија достави прашалник/анкета за степенот на задоволство од соработката со ДЗР и информации за работата на институцијата до сите 1.100 засегнати страни и тоа: 620 институции, 323 медиуми и 157 граѓански организации, и 85% од испитаниците искажаа задоволство од соработката со ДЗР.

Во април 2023 година, како заедничка активност поддржана во рамки на проектот спроведен од WFD, ДЗР организираше настан – работилница за новинари. Претставниците на медиумите од националните телевизии, интернет порталите и граѓански организации, беа информирани за резултатите содржани во Конечниот ревизорски извештај за извршената ревизија на финансиски извештаи заедно со ревизија на усогласеност на АД МЕРСО Скопје. За подобрена визуелизација и унапредување на ревизорските активности на ДЗР, со поддршка на WFD, изработени се 4 видео клипови кои се поставени на YouTube каналот на ДЗР, на кој е презентирано работењето на ДЗР.

Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР е доставен до сите врховните ревизорски институции, Европскиот суд за ревизија, ИНТОСАИ и ЕУРОСАИ, ДЕУ, мисиите

¹² <https://www.youtube.com/channel/UCNOcjnJliviFwaxyG-Lyo2w>

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=ObxGPrVhp0I&t=2s>

на меѓународните организации како и на одредени дипломатски претставништва во Република Северна Македонија.

Високо позитивно се оценети заложите и активностите на Државниот завод за ревизија за континуирано подобрување, одржување и воведување на нови форми на комуникација со цел споделување на информации со општата јавност, медиумите и граѓанските организации, во третиот систематски мониторинг на Реформа на јавната администрација 2021/2022. Овој извештај е направен од страна на Институтот за европска политика (EPI)¹⁴.

Во Националниот монитор за реформи во јавната администрација 2021/2022, најпозитивни резултати, според индикаторите во областа на Управување со јавни финансии, се нотирани за отчетноста и транспарентноста на Државниот завод за ревизија преку анализа на комуникацијата и соработката со јавноста и информирањето за резултатите од вршењето на државната ревизија.

Во извештајот се наведува дека ДЗР како партнер на општата јавност, медиумите и граѓанските организации користи различни средства за комуникација, настојува на лесен и разбирлив начин да ги презентира утврдените состојби во ревизорските извештаи преку Апстракти и Соопштение за медиуми со цел запознавање на јавноста за начинот на користење на јавните средства, а воедно и за поактивно постапување на надлежните институции по конечните ревизорски извештаи.

Највисоката оценка во извештајот за работата, отчетноста, објективноста и професионалноста на Државниот завод за ревизија е детално елаборирана во областа Управување со јавни финансии - Начело 16: Врховната ревизорска институција ги применува стандардите на неутрален и објективен начин за да обезбеди висококвалитетни ревизии, кои позитивно влијаат на функционирањето на јавниот сектор - ВеБЕР индикатор PFM P16 I1: Државниот завод за ревизија комуницира и соработува со јавноста во врска со неговата работа.

Исто така во наредниот период се очекува понатамошното зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни да се одвива новата Комуникациската стратегија на ДЗР за 2024 – 2027, која е изработена со поддршка на WFD.

Приоритет 2. Парламентарен надзор

Мерка 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на Република Северна Македонија

---

¹⁴ https://epi.org.mk/wp-content/uploads/NATIONAL-PAR-MONITOR-NORTH-MACEDONIA--2021_2022_MK-1.pdf

Државниот завод за ревизија навремено и објективно го известува Собранието за своето работење, за ревизорските наоди од спроведените ревизии, му обезбедува поддршка на Собранието во исполнувањето на дел од неговите надлежности преку идентификување и презентирање на неправилности, неусогласености со законските прописи, незаконско постапување со јавните средства и можни случаи на корупција и злоупотреба на службената должност, поради што комуникацијата со Собранието е оценета како особено важна.

Соработката помеѓу ДЗР и Собранието се одвива во континуитет во повеќе насоки и се реализира преку следните форми утврдени со Законот за државната ревизија и Меморандумот за соработка:

- доставување Годишна програма за работа на ДЗР до Собранието заради информирање;
- доставување Годишен извештај за извршените ревизии и работата на ДЗР до Собранието на разгледување, а Собранието донесува заклучоци по истиот;
- доставување конечни ревизорски извештаи до Собранието;
- доставување збирни извештаи од конечни ревизорски извештаи по поделни области.

Во рамки на проектните активности содржани во Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“ МК 18 IPA FI 03 20, спроведени беа повеќе активности, помеѓу кои и следниве:

- Меморандум за соработка помеѓу Собранието на Република Северна Македонија и Државниот завод за ревизија е потпишан на конференцијата за затворање на Твининг проектот на 21.10.2022 година.
- изработени се повеќе пишани процедури на ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорските извештаи и други документи до/од страна на Собранието. Истите ќе бидат конечни по донесување на новиот Законот за државната ревизија и прилагодување на содржината на процедурите со истиот.

Во рамки на проектните активности содржани во Твининг проектот, во месец септември 2022 година, до Собранието беше доставен првиот „Збирен извештај за извршени ревизии на успешност за мерките на Владата на Република Северна Македонија за справување со кризата предизвикана од Ковид-19“. Извештајот претставува сублимат на клучните наоди на трите поединечно извршени ревизии на успешност согласно Годишната програма за работа на ДЗР за 2021 година.

Согласно потпишаниот Меморандум за соработка, во првата половина од 2023 година, подготвени и доставени до Собранието беа уште два збирни извештаи кои претставуваат

сублимат на клучните наоди на поединечните извршени ревизии согласно Годишна програма за работа на ДЗР за 2022 година и тоа:

- збиен извештај за извршени ревизии на вкупните финансиски извештаи со спецификација на трошоците за приходите и расходите во изборна кампања за избори на членови на советите на општините и Советот на Градот Скопје и градоначалниците на општините и градоначалникот на Градот Скопје и ревизија на усогласеност и
- збиен извештај за извршени ревизии на регуларност на единиците на локалната самоуправа.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на Република Северна Македонија

Во рамките на проектните активности содржани во Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“ МК 18 IPA FI 03 20, во рамките на Компонента 3, беа спроведени повеќе активности, помеѓу кои и следниве:

- подготвен е нов Прирачник „Улогата на Државниот завод за ревизија и Собранието во зајакнувањето на ефикасноста во управувањето со јавните финансии“, и истиот во печатена форма ќе биде доставен до Собранието;
- подготвени се предлог измени на интерните акти на Собранието и
- подготвен е Акциски план со активности за подобрување на соработката помеѓу ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорски извештаи.

Во наредниот период по донесување на новиот Закон за државната ревизија, треба да се реализираат следните активности:

- подготовка на план за обука на парламентарците и персоналот на Собранието во врска со ревизорските извештаи и подготовка на дебата за ревизорските извештаи;
- врз основа на Планот за обука, подготовка и реализација на најмалку 3 сесии за обука (студии на случај како вистинска дебата за ревизорските извештаи, најмалку една сесија за секој тип на ревизија), за парламентарците и персоналот на Собрание;
- зајакнување на соработката со Комисијата за финансирање и буџет, Парламентарниот институт при Собранието на Република Северна Македонија и Парламентарната буџетска канцеларија на Собранието.

Подготовката на Планот за обука на пратениците и администрацијата во Собранието на Република Северна Македонија заради олеснување на разбирањето на ревизорските извештаи и подготовка за дебата за ревизорските извештаи како и подготовката и реализацијата на најмалку три сесии за обука за парламентарците и персоналот на

Собранието, планирани во рамки на Твининг проектот беа откажани со допис од Собранието. Главна причина за нереализирањето на активностите беше непотпишаниот Меморандум за соработка во периодот кога активностите требаше да бидат реализирани.

Со поддршка на Националниот демократски институт НДИ, во април 2023 година Државниот завод за ревизија и Собранието на Република Северна Македонија, вклучително и Комисијата за финансирање и буџет, Парламентарната буџетска канцеларија и Парламентарниот институт одржаа средба на која разговараа за поголема соработка меѓу институциите и надзор на јавното трошење.

Дополнително, на крајот на јуни 2023 со поддршка на НДИ, претставници од ДЗР ги споделија сопствени знаења и информации во рамки на работилницата „Градење капацитети на парламентарната служба за анализа и разгледување на извештаите на Државниот завод за ревизија“, на која присуствуваа претставници од Парламентарниот институт, Парламентарната буџетска канцеларија, одделението за внатрешна ревизија и советниците од Комисијата за финансирање и буџет. Оваа работилница обезбеди продлабочено знаење за планирањето, содржината и структурата на извештаите на државната ревизија за да се зголеми важноста и улогата на пратениците за утврдените системските слабости, кои треба да се решат за да се обезбеди правилно функционирање на институциите и спречување на корупцијата. Работилницата беше поддржана од Националниот демократски институт (НДИ) во рамките на Проектот: Зајакнување на надзорот над јавните средства преку лидерски транзиции, финансиран од Националната фондација за демократија.

На покана на Претседателот на Комисијата за финансирање и буџет, Главниот државен ревизор присуствуваше на Комисијата за финансирање и буџет во Собранието. На Комисијата за финансирање и буџет како единствена точка на дневен ред беше разгледувањето на Конечниот ревизорски извештај за извршената ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност на ЈЗУ Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија Скопје за 2021 година.

Разгледувањето и дискутирањето по поединечниот конечен ревизорски извештај во Комисијата за финансирање и буџет како матично тело во Собранието, се реализира како активност за прв пат во историјата на Собранието, а произлегува од потпишаниот Меморандум за соработка помеѓу Државниот завод за ревизија и Собранието на РСМ во кој се предвидува разгледување на поединечни конечни ревизорски извештаи на ДЗР. Во објавениот конечен ревизорски извештај на сметката за средства од Фондот (737) изразено е неповолно мислење во однос на вистинитоста и објективноста на финансиските извештаи, како и за усогласеноста на финансиските трансакции со релевантната законска регулатива за 2021 година.

По тридневна расправа, Комисијата за финансирање и буџет усвои заклучоци по дебатата за извештаите на ДЗР за Онкологија со кои се даваат насоки за постапување на надлежните институции.

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

Приоритет 1. Фискална децентрализација

Мерка 1: Подобрување на фискалниот капацитет и зголемување на приходите на општините

Со последните измени на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа од август 2022 година приходите од данокот на личен доход постепено се зголемуваат од 3% на 6% во 2024 година. Во 2023 година на општините им се распределија 5% од наплатениот данок на личен доход и како резултат на ова општините добија 366 милиони денари повисоки приходи во споредба со 2022 година. Од 2024 година општините ќе добиваат 6% од собраните приходи од данокот на личен доход.

Приходите од данокот на додадена вредност се обезбедуваат во висина од 6% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година започнувајќи од 2024 година. Истите ќе се распределуваат во три дела и тоа: основен дел – 4,5% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година, дел за перформанси - 0,75% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година и дел за воедначување - 0,75% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година. Делот за перформанси ги наградува општините што имаат подобра реализација на сопствените приходи во споредба со планираните сопствени приходи и повисока наплата на сопствените приходи во тековната година во споредба со просекот од реализираните сопствени приходи во претходните три години. Делот за воедначување е наменет за надминување на разликите согласно фискалниот капацитет на општините поради ограничен капацитет на ресурси, односно општините коишто имаат пониски приходи од данокот на личен доход по жител добиваат дополнителни средства.

Во 2023 година на општините им се распределија средства во висина од 5,5% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година, распределен во три дела и тоа: основен дел – 4,5%, дел за перформанси - 0,5% и дел за воедначување - 0,5%. Како резултат на измените во Законот во 2023 година на општините им се распределени 652 милиони денари повеќе во споредба со претходната година.

Исто така приходите на општините се зголемени имајќи ги предвид последните измени во Законот за даноците на имот, кои се однесуваат на стапките на данокот на имот, при тоа основните стапки на данокот на имот не се променија, но се зголеми стапката за имот кој не се користи повеќе од шест месеци во текот на годината од сопственикот или пак не се дава

под закуп, како и стапката доколку не се пријави дали недвижниот имот се користи или не. Законските измени се применуваат од 01.01.2022 година.

Со посредство на Проектот на УСАИД формирана е координативна група со претставници од 9 институции (Министерство за финансии, Министерство за локална самоуправа, Министерство за транспорт и врски, Државен завод за ревизија, Собрание на РСМ - Комисија за локална самоуправа, Агенција за катастар и недвижности, општина Илинден, општина Тетово и ЗЕЛС). Подготвени се предлози за унапредување на Законот за даноците на имот и Методологијата за проценка на пазарна вредност на имот и истите се презентирани пред Координативната група. Предлозите за измена на Законот за даноците на имот се презентирани пред МФ и утврдени се прифатливи опции за подготовка на нацрт законски измени. Подготвен е Извештај со анализи за измени и дополнувања на Законот за даноци на имот. Согласно подготвените предлози, а имајќи ги во предвид коментарите од институциите, консултантот ангажиран преку Проектот на УСАИД, ги подготви нацрт законските измени на Законот за даноци на имот, кои во моментов се разгледуваат од страна на Проектот. Нацрт законските измени беа доставени до Координативната група и МФ, но драфт текст на измените на законот за даноците на имот се пролонгира за 2024 година откако ќе се донесе, ќе се пристапи кон изготвување на подзаконските акти.

Во соработка на надлежните министерства од кои се трансферираат блок и наменски дотации се разгледуваат можностите за измена на критериумите според кои се распределуваат овие средства по општини. Министерството за образование и наука во соработка со УНИЦЕФ и Светска Банка имаат подготвено нова Методологија за распределба на блок дотацијата за основно образование.

Со техничка поддршка на СИГМА се анализираше распределбата на блок дотацијата за култура и беше подготвена компаративна анализа со искуство од други земји и во наредниот период Министерството за култура потребно е да подготви нова Методологија за распределба на блок дотацијата за култура. Во наредниот период ќе се разгледуваат искуства за начинот на распределба на наменските дотации за пожарникари и утврдување на критериуми за распределба на блок дотацијата за детски градинки. Во рамките на техничката помош на УНДП, направена е компаративна анализа со некои од соседните земји и земјите-членки на ЕУ за распределба на капиталните трансфери и наредната година ќе се анализираат можностите за подготовка на Уредба за распределба на капитални грантови.

Во наредниот период треба да се преземат активностите за подготовка на новиот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа и усогласување со одредбите од новиот Закон за буџети, активност која продолжува во 2024 година.

Мерка 2: Регионален и локален развој

Формираната работна група за изготвување на законски решенија за формирање на Агенција за регионален и локален развој, составена од претставници на Министерството за локална самоуправа, Министерството за финансии, Бирото за регионален развој, Кабинет на заменикот на претседателот на Владата задолжен за економски прашања, Министерство за правда, Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците, МИОА и ЗЕЛС во 2023 година ја разгледа компаративната анализа со искуства од други земји и предлог моделите за трансформација на Бирото за регионален развој во Агенција за регионален и локален развој и даде свое мислење. Компаративната анализа со искуства од земји кои имаат ваков облик на институции и предлог сценарија за моделот за трансформација беше подготвена со техничка помош од УСАИД. Согласно насоките на Работната група, Министерството за локална самоуправа подготви и достави информација до Владата. Владата ги разгледа предложените сценарија и донесе заклучок да се преземат мерки за изготвување на законски решенија за формирање на Агенцијата за регионален и локален развој.

Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Мерка 1: Зголемување на финансиската дисциплина

Со последните измени на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа од август 2022 година, се обезбедува пореално планирање на буџетите на општините, при што сопствените приходи во буџетот на општините може да се планираат со пораст од 10% од просечно реализираните приходи во последните три години. При тоа се дава можност доколку општината заклучно со третиот квартал има реализација на сопствените приходите над 75% од планираните, дополнително да ги зголеми приходите до максимум 20%, почнувајќи од 2025 година. За 2023 година приходите се планираа со зголемување од 20% над просекот со дополнителни 10% заклучно со третиот квартал. Како резултат на ова правило на крајот од годината се констатира дека процентот на реализација е над 90% што укажува на подобро планирање на приходите.

Во 2024 година приходите се планираат со пораст од 15% со дополнителни 15% доколку реализацијата на сопствени приходи заклучно со третиот квартал надминува 75% од планираните. Во овој период, буџетите на ЕЛС редовно се следат и контролираат дали се подготвуваат во согласност со постоечките законски прописи, а истовремено се следи и извршувањето на буџетот.

Пријавувањето на доспеаните ненамирени обврски во Електронскиот систем за известување и евидентирање на обврските – ЕСПЕО се следи на месечно ниво.

Реализацијата на приходите и расходите на општините, доспеаните ненамирени обврски и исполнување на условите за прогласување на финансиска нестабилност, како и

задолжувањето на општините се следи на квартално ниво. Со последните измени на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа се доуреди постапката за прогласување финансиска нестабилност и се предложија инструменти за надминување на финансиската нестабилност. Се следи кои општини ги исполнуваат условите за прогласување финансиска нестабилност, а Финансиската инспекција се известува за општините кои досега не прогласиле финансиска нестабилност, а кои ги исполнуваат условите за прогласување финансиска нестабилност согласно Законот.

На општините кои имаат високи неизмирени обврски пријавени во ЕСПЕО системот заклучно со 30.9.2021 година им беше дадена можност до крајот на 2022 година да достават барање за користење на структурна обврзница. До Министерството за финансии добиени беа барања од 4 општини, но во текот на постапката една општина се откажа, така што општините Тетово, Винаца и Желино се трите локални самоуправи кои на нивно барање, а со поддршка од централната власт ги подмирија доспеаните обврски. Структурните обврзници се нов финансиски инструмент воведен со Законот за финансирање на единиците на локалните самоуправи, којшто општините можат да го користат за подмирување на доспеаните а неплатени обврски. Се издаваат на 10 години и со нив се овозможува репрограмирање на обврските, консолидирање на сопствените буџети, но и можност да се фокусираат на својот развој. Износот за издадените обврзници ќе го враќаат во 10-годишни еднакви рати. Министерството за финансии издаде структурни обврзници во вкупен износ од 275 милиони денари.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период вклучуваат редовно следење на реалното планирање на приходите и расходите на општините, следење на извршувањето на буџетите, следење на доспеаните неизмирени обврски, следење на условите за исполнување на финансиска нестабилност и следење на мерките кои ќе ги преземаат општините за надминување на финансиската нестабилност.

Со техничка поддршка на УСАИД се ангажираше експерт кој ќе подготви Предлог Закон за управување со општински долгови, активност која ќе продолжи и во 2024 година.

Мерка 2: Зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на општините

На веб страната на Министерството за финансии објавени се податоците за реализираните приходи и расходи на општините за четвртиот квартал 2022 година и за трите квартали од 2023 година, податоци за доспеани неплатени обврски добиени од ЕСПЕО системот за четвртиот квартал 2023 година и за трите квартали од 2023 година, Предлог Завршната сметка на Буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година, каде се вклучени и завршните сметки на општините за 2022 година. Со поддршка на УНДП на веб страните на општините и веб страната на Министерството за финансии се објавуваат финансиски индикатори од периодичните финансиски извештаи на околу 40 општини.

На 30 јануари 2023 година беше донесен новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор. Во 2023 година, согласно законските надлежности утврдени во Законот за финансиската инспекција во јавниот сектор, постапено е по вкупно 309 поднесени пријави за финансиска инспекција кај субјектите од јавниот сектор на локално ниво.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период вклучуваат навремено објавување на финансиските податоци, следење на транспарентноста на општините, особено објавување на финансиски податоци, зголемен број на извештаи и финансиски податоци објавени на веб-страниците на општините и на МФ.

7. Следење и координација

Во Акцискиот план за 2023 година се утврдени показатели и таргети по година за секоја планирана активност. Во врска со потсекторот УЈФ, Рамката за оценка на резултатите (Performance Assessment Framework) ги интегрира показателите и таргетите за Програмата

Процесот на следење се заснова на рамката за управување и координација на реформата на УЈФ, која се состои од следните структури, воспоставени на сите хиерархиски нивоа во процесот на донесување одлуки.

- Совет за УЈФ
  - Работна група за УЈФ
  - координатори за приоритети
  - Одделение за координација во рамки на Министерството за финансии.
-

за реформа на УЈФ, а одговорностите за собирање и обработка на податоци се распределени врз основа на системот за следење и известување предвиден во Програмата за реформа на УЈФ.

Цврста политичка заложба за исполнување на реформските цели утврдени во Програмата за реформа на УЈФ 2022 - 2025 година се обезбедува преку Советот за УЈФ.

Првично, Советот за управување со јавни финансии беше формиран од страна на Владата на 12 февруари 2018 година (Службен весник на Р.М бр.28/2018), како највисоко координативно тело, со примарна цел да обезбеди целосна политичка поддршка во остварувањето на реформските цели на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2018 - 2021 година.

На 14 јуни 2022 година од страна на Владата е донесена нова Одлука за формирање на Совет за УЈФ, како клучно тело од структурата за управување, координација, следење и известување за спроведувањето на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025 година.

Во мај 2023 г. Советот на УЈФ спроведе консултација во писмена форма за одобрување на Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2022 година, за периодот јануари –декември 2022 година и Нацрт -Акцискиот план за 2023 година. Двата документи беа усвоени од страна на Владата во јули 2023 година.

Во септември 2023 година Советот на УЈФ спроведе консултација во писмена форма за одобрување на Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2023 година, за периодот јануари – јуни 2023 година, по што во текот на месец октомври 2023 година, Нацрт-Извештајот беше усвоен од страна на Владата.

Секторската работната група за УЈФ е техничко работно тело основано од страна на министерот за финансии заради подготовка, следење и известување за Програмата за реформа на УЈФ. Истата се состои од членови и набљудувачи номинирани од релевантните институции кои се вклучени во работи поврзани со секторот на УЈФ (министерства и други јавни субјекти, граѓански организации, донаторска заедница). Работна група е првично основана со Решение на министерот за финансии донесено на 10 јуни 2015 година, при што истото е изменувано и дополнувано повеќе пати, а последната измена е направена на 03.07.2023 година.

Одделението за ИПА и НПАА во рамки на Министерството за финансии го претставува Одделението за координација, кое има улога на технички секретаријат за поддршка на функционирањето на Работната група за УЈФ и Советот за УЈФ. Генерално, неговите задачи ќе се состојат од техничка подготовка на состаноците на Советот за УЈФ и на Работната група за УЈФ и подготовка на обединети извештаи за напредокот во спроведувањето на реформите во рамките на секој приоритет и обединети годишни акциски планови, врз основа на инпутот обезбеден од страна на координаторите за приоритети.

Овие работни тела, исто така, ја обезбедуваат потребната координација помеѓу сите стратегии и политики за потсистемите на УЈФ (Стратегија за развој на ЈВФК, Стратегија за реформа на даночниот систем, Стратегиските планови на УЈП и ЦУРСМ), како и другите релевантни национални стратегии, како што е Стратегијата за реформа на јавната администрација.

Редовно се одржуваат состаноци на СРГ за УЈФ и на ниво на политики и на техничко ниво.

На техничко ниво, состаноците на СРГ се одржуваат за конкретни мерки за под-области на УЈФ, вклучувајќи го и програмирањето и спроведувањето на ИПА II и ИПА III.

Во 2023 година се одржаа 3 состаноци на СРГ за УЈФ, и тоа:

На 24 февруари 2023 година, се одржа технички состанок на секторската работна група за управување со јавни финансии на кој се дискутираше околу можноста за користење на механизмот EU Integration Facility во рамки на ИПА за финансирање на нови проекти во областа на управувањето со јавните финансии. Предлог проектите во областа на јавни приходи и даночна и царинска политика, во областа на Академијата за јавни финансии, инспекција во јавниот сектор, како и јавна внатрешна финансиска контрола се доставени до НИПАК на 4 април 2023 година со цел нивно проследување до Делегацијата на ЕУ. До сега не е добиен одговор дали истите се одобрени од страна на ЕК.

На 28 април 2023 година, се одржа технички состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран Нацрт-извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари - декември 2022 година и Нацрт Акцискиот план за 2023 година.

На 21 септември 2023 година, се одржа технички состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран Нацрт-извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари - јуни 2023 година.

8. Финансирање на Акцискиот план за 2023 година

Во Акцискиот план за 2023 година се содржани детали за трошоците во врска со реформските активности во 2023 година: распределени се буџетски средства, додека дел од овие активности беше планирано да се финансираат со донаторски средства. Во Табелата подолу е прикажано извршувањето на буџетот за спроведување на Акцискиот план за 2023 година.

Столб	Приоритет	Буџет (Евра)					
		Национален буџет		Надворешни средства		Вкупно	
		Планирани 2023	Реализирани	Планирани 2023	Реализирани	Планирани 2023	Реализирани
I Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	1.Предвидување и известување на приходите	0	0	0	0	0	0
	2.Економски анализи и макроекономски предвидувања	41.500	41.500	170.000	170.000	211.500	211.500
	3.Зајакнување на управувањето со јавен долг	12.240	12.240	0	0	12.240	12.240
II Мобилизација на приходи	1.Даночна и царинска политика	0	0	0	0	0	0
	2.Даночна администрација	3.070.000	0	0	0	3.070.000	0
	3.Царина	0	0	0	0	0	0
III Планирање и буџет	1.Буџетско планирање	58.700	58.700	24.000	24.000	82.700	82.700
	2.Зајакнато управување со јавни инвестиции	38.400	33.600	50.000	20.000	88.400	53.600
	3.Ефективни инструменти согласно планот за забрзан економски раст	15.176.000	0	150.000.000	0	165.176.000	0
IV Јавни набавки	1.Политика за јавни набавки	70.000	80.000	0	0	70.000	80.000
	2.Јавно приватно партнерство (ЈПП)	14.000	0	1.000.000	0	1.014.000	0

	3.Механизам за жалби	65.000	0	0	0	65.000	0
V Интегрирани јавни финансии	1.ИФМИС	0	0	9.431.000	88.500	9.431.000	88.500
	2.Зајакнување на сметководството на буџетите и буџетските корисници	0	0	40.000	30.00	40.000	30.000
	3.Академија за јавни финансии	48.000	48.000	10.000	10.000	58.000	58.000
VI Јавна внатрешна финансиска контрола	1.Финансиско управување и контрола	19.200	0	74.000	42.000	93.200	42.000
	2.Внатрешна ревизија	91.000	10.000	64.000	0	155.000	10.000
	3.Финансиска инспекција	78.000	77.000	15.000	15.000	93.000	92.000
VII Надворешна контрола и парламентарен надзор	1.Надворешна ревизија	0	0	320.000	320.000	320.000	320.000
	2.Парламентарен надзор	0	0	130.000	130.000	130.000	130.000
VIII УЈФ на локално ниво	1.Фискална децентрализација	50.000	50.000	0	0	50.000	50.000
	2.Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	35.600	35.600	0	0	35.600	35.600
Вкупно		18.867.640	446.640	161.328.000	849.500	180.195.640	1.296.140
Приоритет 3 (ГАП инструменти)		15.176.000	0	150.000.000	0	165.176.000	0
Вкупно без Приоритет 3 (ГАП инструменти)		3.691.640	446.640	15.019.640	849.500	15.019.640	1.296.140

Прилози:

Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2023 година

Прилог 2: Процена на ризикот за Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ

Прилог 3: Селектирани резултати постигнати во периодот 2022-2023